27 СЕН 1991

Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 185 (10.181).
1991 йил 24 сентябрь сешанба
Баҳоси 8 тийин.

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти ўртоқ И. А. Каримов колхозлар, совхозлар, деҳқончилик, фермерлик ва бошқа хўжаликларнинг гуруч, маккажўхори дони ва жун тайёрлашни ва давлатга топширишни қувватлантириш иқтисодий манфаатдорлигини ошириш мақсадида ўз қарори билан қишлоқ хўжалик маҳсулотларига ана шу турларига амалдаги харид нархларини кўтарди.

1991 йил ҳосилидан бошлаб гуруч (оқланмаган) нархи ўртача икки баравар, маккажўхори дони нархи эса бир ярим баравар оширилди. Шу йилнинг 1 сентябридан жуннинг амалдаги харид нархлари 1,75 баравар оширилди.

Бу тадбир колхоз ва совхозларнинг моддий техника ресурсларига тобора ошиб бораётган харажатлари ўрнини қоплаш, хўжаликларнинг рентабелли ишлаши ва давлат жамғармаларига гуруч, маккажўхори ва жун етказиб бериш учун шароит яратиш мақсади билан боғлиқдир.

Қабул қилинган қарор Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашидан, вилоят ижроия комитетларидан, Қишлоқ хўжалик вазирлигидан, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги фанлари академиясидан, «Узплодоовощпром»дан, республика деҳқончилик саноати комплексининг бошқа вазирликлари ва идораларидан республика ҳукумати тасдиқлаганидан кам бўлмаган ҳажмларда гуруч, маккажўхори дони ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ўз вақтида тайёрлаш ва давлатга топшириш юзасидан чора-тадбирлар кўришни талаб этади.

РЕСПУБЛИКА ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон республикасининг Президенти И. А. Каримов 21 сентябрь куни Тошкентдаги ҳинд савдо кўргазмасида иштирок этаётган Ҳиндистон Республикаси ҳукумат делегациясини қабул қилди. Ҳиндистон республикасининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Альфред С. Гонсалвес, Ҳиндистон Ташқи ишлар вазирининг ўринбосари Арундхати Гхош, Ҳиндистон республикасининг Тошкентдаги бош консули Ашок Мукержи қабулда ҳозир бўлдилар.

Тошкентда ҳинд саноат кўргазмасининг очилиши икки томонлама иқтисодий алоқаларни кенгайтиришга имкон бериши таъкидланди.

И. А. Каримов Ҳиндистонга ташриф буюрганидан сўнг шу мамлакат ҳукумати Ўзбекистоннинг иқтисодий ва ўзга имкониятларига зўр қизиқиш билан қарашини сезганлигини айтди. Бу эса савдо-иқтисодий, маданий, илмий алоқаларни кенгайтириш учун яхши истиқболлар очади. Ўзбекистон мустақиллиги эълон қилинганлиги икки томонлама алоқаларни ривожлантиришга янги омил бағишлайди.

Ҳинд меҳмонлари Ўзбекистоннинг иқтисодий мустақилликка интилишини, республика ҳукуматининг халқ фаровонлигини оширишга, тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган қатъий йўлини юқори баҳоладилар.

Иккала томон турли соҳаларда фаол ҳамкорлик қилиш истагини билдирди.

Суҳбатда Ўзбекистон республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов, Ўзбекистон республикаси Ташқи ишлар вазири Ш. Н. Маҳмудова қатнашдилар.

Халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгаши Раёсатида

КУН ТАРТИБИДА ПАХТА ЙИҒИМ-ТЕРИМИ

ХАЛҚ депутатлари вилоят Кенгаши Раёсатининг йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда Раёсат аъзоларидан ташқари барча район ва шаҳар Кенгашлари ҳамда ижроия комитетларининг раислари, вилоят ижроия комитети бўлимлари мудирлари ва бошқармалари бошлиқлари, маъмурий органларнинг раҳбарлари иштирок этдилар.

Йиғилишда Ўзбекистон республикаси Президентининг «Республика аҳолиси шахсий хўжаликлигидаги моллар ва паррандаларни ем-хашак билан таъминлаш ҳамда чорвачилик маҳсулотларини кўпайтириш тўғрисида»ги Фармонининг халқ депутатлари Бўка район Кенгаши томонидан қандай бажарилаётганлиги ҳақида халқ депутатлари Бўка район Кенгаши раиси Қ. Д. Элчибоев ва вилоят Кенгашининг аграр масалалар, озиқ-овқат, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлаш доимий комиссиясининг раиси Б. С. Тошхўжаев ўртоқларнинг ахборотлари тингланди.

Раёсат йиғилишида асосан пахта йиғим-теримини ўтказиш билан боғлиқ бўлган барча ташкилий масалалар кенг муҳокама қилинди. Ана шу масала юзасидан вилоят ижроия комитети раисининг ўринбосарлари В. Лозицкий, Ҳ. Ҳамидов, вилоят ижроия комитети соғлиқни сақлаш бўлими мудири Л. Бекнозова, вилоят санитария-эпидемиология станцияси бош врачи Р. Машарипов, маиший хизмат бошқармаси бошлиғи Б. Аҳмедов ҳамда бир қатор хизмат соҳалари раҳбарларининг ахборотлари ва маълумотлари тингланди.

Пахта йиғим-теримида энг долзарб ва масъулиятли дамлар энди бошланаётганлиги таъкидланиб, уни пухта ва уюшқоқлик билан ташкил этишнинг аниқ тадбирлари ва муддатлари белгиланди. Бир неча кун ичида йиғим-терим оммавий тус олади, барча терим агрегатларини ёппасига ишга тушириладиш. Шу муносабат билан ҳамма турдаги техникани шай қилиб қўйиш, чала қолган ишларни тезда ниҳоясига етказиш, механизаторлар, теримчилар ва барча дала меҳнаткашларига тиббий, маиший, маданий ва савдо хизматлари кўрсатиш ишларини яна ва пухта ташкил этиш билан боғлиқ бўлган масалаларга алоҳида эътибор берилди.

Далада ишлаётганлар учун зарур шароитларни яратиб бериш, уларни иссиқ кийим-кечак, саноат моллари ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашнинг зарур чораларини кўриш, қўшимча имкониятларни топиш, бу ишларни бажаришга мутасадди бўлган раҳбарларнинг масъулиятларини ошириш ва оммавий сафарбарликни таъминлаш шу куннинг энг муҳим ва биринчи даражали вазифаси деб белгиланди. Шунингдек, йиғилишда қишга тайёргарликнинг борлиши, картошка ва сабзавот ғамлаш, аҳоли таъминотида узилишларга йўл қўймаслик билан боғлиқ бўлган масалалар ҳам муҳокама қилинди, вазифалар аниқ ва лўнда қилиб қўйилди.

Раёсат вилоят ижроия комитети раисининг ўринбосари — вилоят топонимия комиссиясининг раиси Ҳ. Ҳамидовнинг ана шу комиссия томонидан айрим район ва хўжаликларнинг номларини ўзгартириш бўйича тайёрлаган таклифлар ҳақидаги ахбороти тингланди ва тегишли қарор қабул қилинди.

Коммунистик районини Юқори Чирчиқ, Орджоникидзе районини эса Қибрай деб номлаш ҳақидаги ана шу районлар Кенгашлари сессияларининг қарорлари тасдиқланди. Шунингдек, Бўстонлиқ районидаги «Новгород» совхозини «Дўстлик», Бекобод районидаги «Ленинград» совхозини эса «Навбаҳор» номи билан аташ ҳақида қарор қабул қилишди. Калинин районидаги Орджоникидзе ва Куйбишев номли жамоа хўжаликларини бирлаштириш ва Навоий номли жамоа хўжалиги деб аташ ҳақидаги қарор ҳам тасдиқланди.

Раёсат йиғилишини Халқ депутатлари вилоят Кенгаши раиси С. Д. Сайдалиев бошқарди ва якунлади.

● ОҚҚЎРҒОН ноҳиясидаги С. Сегизбоев номли давлат хўжалиги пахтакорлари 10 минг тоннадан ортиқ пахта етказиб беришни мўлжаллашган. Ҳосилнинг 98 фоизи техникалар ёрдамида териб олинади. Кўрик-конкурсда мавжуд 66 та пахта териш машинасининг яхши тайёрланганлиги қайд этилди.

Суратларда: сифат комиссияси аъзолари Й. Умеров, Р. Элбоев, А. Отажонов, А. Каримовлар пахта териш машиналарининг қандай созланганлигини текшириб кўришмоқда.

Сураткаш П. ЭРГАШЕВ.

ЯНГИ РЎЗНОМА ТАЪСИС ҚИЛИНДИ

«ЎЗБЕКИСТОН ТАБИАТИ» экология рўзномасининг нишона сони босмадан чиқди. Уни республика давлат табиатни муҳофаза қилиш комитети, табиатни муҳофаза қилиш жамияти, Ўзбекистон гидрометеорология маркази таъсис этдилар. Рўзнома 8 саҳифали бўлиб, ҳажми «Аргументи и факти» рўзномаси билан тенгдир. У 1992 йилнинг 1 январидан ҳафтада бир марта чиқарилади.

Таҳририят ўз муштарийларига атроф муҳит аҳволи ҳақида хабар бериш, экологик муаммолар тўғрисида холис ахборот тарқатиш, табиатни муҳофаза қилиш органларининг иши, экология ҳамда илғор технологияларни ишлаб чиқаришга жорий этиш соҳасидаги илмий ишланмалар ҳақида хабар қилишни режалаштириб қўйган.

«Ўзбекистон табиати» рўзномасига обуна эълон қилинган: индекс 64598. Битта рўзноманинг обуна нархи 20 тийин, чакана нархи эса 25 тийиндир. У тахминан 50 минг нусхада чиқарилади. Ўзбек ва рус тилларида нашр этилади.

(ЎзТАГ мухбири).

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

• МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР •

БИР МАҚСАД ЙЎЛИДА

● КУБА ҳамда Хитой Халқ Жумҳурияти ўзларининг Коммунистик партиялари раҳбарлигида социализм қурилишини давом эттиришга келишиб олдилар. Гаванада Куба раҳбарияти вакиллари билан Хитой Компартияси Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси Ян Жуда раҳбарлигидаги делегация ўртасида бўлиб ўтган учрашувда ана шундай қарорга келинди. «Тўлиқ ҳамжиҳатлик руҳида» ўтган музокараларда Куба томонидан олий даражадаги партия раҳбариятининг аъзолари К. Р. Родригес, К. Альдана ва К. Лаке иштирок этдилар.

«САҲРОДАГИ БЎРОН» ТАКРОРЛАНИШИ МУМКИН

● АҚШ президенти Ж. Буш пентагонга ҳарбий авиация бўлинмаларини тайёргарлик ҳолатига келтириш хусусида буйруқ берди. Бу бўлинмалар Форс кўрфази минтақасига жўнатилиши мумкин.

Бунга нима сабаб бўлди? Маълумки, Ироқ ҳудудида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг мутахассислари Ироқнинг ядровий ҳамда кимёвий қуроллари манбаларини аниқлаш юзасидан текширув ўтказмоқдалар. Дафъатан, Ироқ томони бу тадбирга тўсқинлик қила бошлади. Ироқ ҳарбийлари белгиланган масканларда жиҳозланган БМТ вертолётларининг учишлари учун рухсат бермадилар. Унинг ўрнига Ироқ томони ўзларининг вертолётларини тавсия этдилар. Ироқ ҳарбийларининг бундай ҳатти-ҳаракатлари маълум манбаларни атайлаб бекитиш учун қилинмоқда, деган шубҳага олиб келди.

ШАРТНОМА ИМЗОЛАНДИ

● ТУРКИЯ президенти Турғут Озалнинг Руминияга қилган сафари пайтида ҳар иккала мамлакат ўртасида дўстлик, яхши қўшничилик ҳамда ҳамкорлик тўғрисида шартнома имзоланди. Энергетика соҳасида ҳамкорлик қилишга тегишли бўлган бошқа аҳдномага ҳам асос солинди.

ТАЛАБ ҚАНОАТЛАНТИРИЛДИ

● 1990 ЙИЛДА қабул қилинган Вена аҳдномасига биноан Совет Иттифоқи томони шу йил 16 сентябрда Буюк Британия ҳамда ГФЖ томонига мурожаат қилиб, Англиянинг Германия Федератив Жумҳурияти ҳудудидаги Хон шаҳрида жойлашган 1-бронетанк дивизиясининг 22-бронетанк бригадаси таркибига кирувчи қурол-яроғлар ҳамда техника ҳолатини текшириш юзасидан талабнома юборган эди. Талабнома қондирилди. 21 сентябрь куни СССР Мудофаа вазирлигининг вакиллари зикр қилинган жойда бўлишиб, кўзда тутилган текшириш тадбирларини амалга оширдилар.

ЯНГИЛИКЛАР ТЎЛҚИНИДА

● ЯҚИН Шарқ мамлакатлари бўйлаб сафар қилиб юрган СССР президентининг махсус вакили Евгений Примаков Яқин Шарқда тинчлик ўрнатишга бағишланган конференциянинг чақирилиши истиқболда номаълум бўлиб турибди, деб таъкидлади. Бунга сабаб, деди махсус вакил, Исроил томони ҳамон фаластинликлар билан музокаралар олиб боришга розилик билдирмаётир.

● 16 ЙИЛ муҳожирликда юрганидан сўнг Анголанинг тўлиқ мустақиллиги учун курашувчи миллий иттифоқ (УНИТА) раиси Жонас Савимбининг мамлакат пойтахтига келиши кутилмоқда. Ж. Савимбининг ўзи бундай сафар шу йилнинг 29 сентябрида амалга оширилиши мумкинлигини таъкидлади.

● ГАВАНАда Фидель Кастро раислигида Куба Компартиясининг IV съездига тайёргарлик кўрувчи ташкилий комиссиянинг кенгаши бўлиб ўтди. Шу йил 10 октябрда ўтказилиши мўлжалланган съездда қабул қилиниши кўзда тутилган ҳужжатларнинг лойиҳалари муҳокама қилинди.

● АФҒОНИСТОНДА чоп этиладиган «Пайём» рўзномасида мазкур мамлакатнинг собиқ ҳукмдори Муҳаммад Зоҳир Шоҳ оиласига мансуб кишиларнинг рўйхати босиб чиқарилди. 23 кишидан иборат рўйхатга биноан биринчи ўринда Зоҳир Шоҳнинг ўзи турибди. Кейинги сатрни унинг рафиқаси Ҳумайро эгаллаган.

Афғонистон президенти Нажибуллонинг фармонига биноан рўйхатда қайд этилган шахсларга Афғонистон паспортлари яқин кунлар ичида топширилиши керак.

● ФРАНЦИЯ пойтахти Парижда Совет Иттифоқидан келган рок-гуруҳининг жуда катта концерти бўлиб ўтди. Бу томоша СССРда август ойидаги исён даврида ҳалок бўлганлар хотирасига бағишланди. Париж мери Жан Жак Ширак концерт иштирокчиларининг муваффақиятидан мамнун эканлигини изҳор этди.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

• МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР •

САВДО-САНОАТ ДОИРАЛАРИ НАМОЯНДАЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

Ўзбекистон республикаси Президенти И. А. Каримов 21 сентябрь куни Франция савдо-саноат доиралари делегациясини қабул қилди. Делегация таркибида СФТД фирмасининг президенти Мишель Фишет, СОРАСО фирмасининг тижорат директори Филип Буржуа, БМТ озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалик ташкилоти тараққиёт ва музокаралар халқаро катта маслаҳатчиси Иван Петрофф, «Трансфертехнолоджи» фирмасининг президенти Марк Комбель бор.

Суҳбат чоғида Ўзбекистон чет мамлакатлар билан иқтисодий алоқаларни ривожлантириш учун бой табиий—хом ашё имкониятларига эга эканлиги таъкидланди. Бир қанча фирмалар билан ана шундай алоқалар йўлга қўйилди.

Ҳар иккала томон пахта етиштириш чиқитларидан фойдаланишга алоҳида қизиқиш билдирди. Француз фирмалари бу соҳада муайян тажриба тўплаган. Уларга қўшма корхона барпо этиб, бизнинг ишчилар ва мутахассисларимизга ўргатишни йўлга қўйиш, янги технологияларни жорий этиш таклиф қилинди. БМТ вакилининг Орол денгизининг қуриб бораётган тубини, саҳро минтақаларини ўсимликлар ёрдамида мустаҳкамлашга доир таклифи қизиқиш уйғотди.

Франция фирмалари билан иқтисодий муносабатларни ривожлантиришнинг бошқа имкониятлари ҳам кўриб чиқилди.

Суҳбатда Ўзбекистон республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков, Ўзбекистон республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов, Ўзбекистон республикаси Ташқи савдо ва ҳорижий алоқалар давлат комитетининг раиси У. Т. Султонов иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг

ФАРМОНИ

ЯНГИ ТАРКИБДАГИ СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

1991 йил 5 сентябрда қабул қилинган «Ўтиш даврида ССР Иттифоқи давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари тўғрисида»ги СССР қонунига мувофиқ ҳамда республикаларнинг таклифларини ҳисобга олиб **қарор қиламан:**

Янги таркибдаги Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Кенгашининг биринчи мажлиси 1991 йил 8 октябрда Москва шаҳрида ўтказилиши тайинлансин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президенти **М. ГОРБАЧЕВ.**

Москва, Кремль. 1991 йил 21 сентябрь.

• *«ОБУНА - 92»* •

Тошкент ҳақиқати

ҚАДРДОН РЎЗНОМАНГИЗГА ЁЗИЛИШНИ УНУТМАНГ!

1992 йил учун рўзнома ва ойномаларга обуна давом этмоқда. Бошқа нашрлар қатори «Тошкент ҳақиқати» рўзномасига ҳам 1 августдан бошлаб барча алоқа бўлимларида обуна қабул қилинмоқда.

«Тошкент ҳақиқати»нинг бир йиллик обуна баҳоси — 25 сўм 68 тийин, ярим йилга 12 сўм 84 тийин, уч ойга эса 6 сўм 42 тийин.

Ҳурматли муштарийлар! Фурсат ғаниматлигида ўз рўзномангиз — «Тошкент ҳақиқати»га обуна бўлишга шошилинг!

ТОЖИКИСТОН ПАРЛАМЕНТИДА

ДУШАНБЕ, 23 сентябрь. Бугундан бошлаб Тожикистоннинг бутун ҳудудида 1992 йилнинг 1 январигача фавқулодда ҳолат жорий этилади. Республика парламенти бугун ўзининг фавқулодда сессиясида шу ҳақда қарор қабул қилди.

Тожикистон Президенти вазифасини бажарувчи Қадриддин Аслоновнинг республика Компартияси фаолиятини тўхтатиш ва унинг мулкини халқ мулкига айлантириш тўғрисида фармон чиқарганлиги, шунингдек Душанбе шаҳридаги марказий майдонга ўрнатилган Ленин ҳайкалига нисбатан ваҳшиёна ҳатти-ҳаракат қилинганлиги муносабати билан 21—22 сентябрда рўй берган воқеалар бунга сабаб бўлди.

Депутатлар Қадриддин Аслоновнинг истеъфога чиқишини, шаҳар ҳокимини жавобгарликка тортишни, Президент вазифасини бажарувчининг фармонини бекор қилинишини талаб этдилар. Қадриддин Аслонов истеъфога чиқди, унинг истеъфоси парламент аъзоларининг кўпчилик овози билан қабул қилинди.

Сессияда республика прокурори Нурулло Ҳувайдуллоев баёнот берди, у ғайриконституциявий фармон қабул қилиниши факти юзасидан жиноий иш қўзғатишга розилик берганини эълон қилди.

* * *

Аввал хабар қилинганидек, республикадаги ижтимоий-сиёсий вазиятни кўриб чиқиш учун тўпланган Тожикистон парламентининг бугун очилган фавқулодда сессиясида Тожикистон Олий Кенгаши раиси Қадриддин Аслоновнинг истеъфоси қабул қилинди. Депутатлар очиқ овоз бериш йўли билан республика халқ депутати Раҳмон Набиевни шу лавозимга сайладилар, унга 1991 йилнинг 27 октябрида республика бошлиғига умумхалқ сайлови ўтказилгунича президентлик вазифасини бажариб туришни топширдилар.

Раҳмон Набиев бир неча йиллар мобайнида Тожикистон партия ташкилотига бошчилик қилган, сўнг истеъфога чиқарилган эди. Бундан бир йил илгари у яна сиёсий майдонга чиқди, Маҳкамов истеъфога чиққанидан сўнг биринчилар қаторида президентлик лавозимига номзод қилиб кўрсатилган эди.

Тожикистон парламентининг янги бошлиғи депутатлар ҳузурида қисқа баёнот берди. Унда республикада ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий вазиятни барқарорлаштиришга доир биринчи галдаги иш режаларини баён қилди.

(ТАСС—ТожикТА мухбири).

ТЕХНИКА ИЖОДКОРЛИГИ ИХЛОСМАНДЛАРИ

ТЕХНИКАВИЙ ижодкорлик ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Унинг кўпдан-кўп машаққатлари, бизнинг сансалорлик авжга чиққан давримизда оворагарчилиги тўлиб-тошиб ётибди. Ўзининг ихтиролари ва рационализаторлик таклифларини амалга ошира олмай қўлни қўлтиққа урган ижодкорлар кам дейсизми? Улар ҳар бир корхонада, ҳар бир ташкилоту муассасада топилади. Суҳбатлашсангиз ҳасратларидан чанг чиқади. Таклифларни ишлаб чиқаришга жорий қилиш у ёқда турсин, ҳатто кўриб чиқишнинг судралиши, муаллифларини вақтида рағбатлантирмаслик бундай олижаноб мақсадли ҳаракатнинг сусайишига олиб келмоқда.

Бундай аҳволни йирик саноат маркази — Олмалиқ мисолида ҳам кўриш мумкин. Кейинги йилларда шаҳар саноат корхоналари, қурилиш ва транспорт ташкилотларида бундай ижодкорлар сонининг камайиб кетишини юқоридаги сабаблар билангина изоҳланса ўринли бўлади. Биргина ўтган йили ихтиролар ва рационализаторлик таклифларини амалга оширишдан кўрилган фойда олдинги йилдагига қараганда ўн икки фоиз қисқарди. Таклифлар сони эса учдан бир қисм камайди. Бу тамойил жорий йилда ҳам давом этмоқда.

Шунга қарамай техникавий ижодкорликни ўзининг иккинчи касби қилиб олган, ишдан бўш вақтида ишлаб чиқаришдаги турли муаммоларнинг ечимини топиш, технологиядаги кемтик жойларни такомиллаштириш билан шуғулланаётганлар ҳам бор. Улар ўз ихтиролари ва таклифлари билан анча мураккаб жумбоқларни ҳам ҳал қилишга қодир эканликларини намойиш қилишяпти. Биргина ўтган йили шаҳар бўйича тўрт миллион олти юз минг сўмликдан кўпроқ маблағни тежаб қолдилар. Олмалиқ кон-металлургия комбинати рационализаторлари иқтисод қилган маблағ 1 миллион 758 минг сўмни ташкил этди.

Шаҳардаги қатор бошқа саноат корхоналарида ҳам бу ҳаракатнинг яхши йўлга қўйилганлиги ўз самарасини бермоқда. Жумладан, химия заводининг тиниб-тинчимас мўъжизакорлари кундалик меҳнатдагина эмас, шу билан бирга техникавий ижодкорликда ҳам мўъжизалар яратишяпти. Уларнинг ижодий изланишлари туфайли кўрилган фойда 1 миллион 300 минг сўмликдан ортиқроқни ташкил этди. Гўшт комбинати янгилик ихлосмандлари ҳам бўш келишмаяпти. Улар ўз таклифлари билан уч юз минг сўмдан кўпроқ маблағни тежаб қолдилар. «Узтрансспецстрой» трестининг биринчи қурилиш бошқармаси ихтирочилари ва рационализаторлари ўз ижодий изланишлари билан жамоага нақд 275 минг сўм фойда келтирдилар.

Олмалиқлик техника ижодкорлари орасида ўзининг самарали изланишлари билан кўпчиликнинг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлаётган рационализаторлар ва ихтирочилар анчагина бор. Улар бу хайрли ишда барча қийинчиликлар, тўсиқларни мардонавор енгиб, ишлаб чиқаришнинг қолоқ участкалари камайишига муносиб ҳисса қўшишяпти.

Кўпчиликнинг оғзига тушган шундай янгилик изловчилари ҳақида сўз кетгудек бўлса аввало Михаил Бабихин номини тилга оладилар. Рух заводининг ишқорлаш цехидаги назорат-ўлчов анжомлари ва автоматика бўлинмасида уста бўлиб ишловчи бу ижодкор узоқ йиллик меҳнати давомида ишлаб чиқариш жараёнларини такомиллаштириш, меҳнат шароитларини яхшилаш, асбоб ускуналарнинг унумдорлигини оширишга қаратилган кўпгина таклифлар билан чиқди.

Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамиятининг корхонадаги бошланғич ташкилотида у киритган янгиликларни бир бошдан санаб бердилар. Моҳир уста ўзининг техникавий ижодкорлиги давомида ўттизта рационализаторлик таклифини мутахассислар эътиборига ҳавола этганлиги маълум бўлди. Битта-иккита эмас, ўттизта! Ҳатто ишонишинг ҳам қийин. Лекин бу бор ҳақиқат. Бу таклифларнинг йигирма бештаси амалга оширилган. Кўрилган самара эса қирқ минг сўмга яқинлашиб қолган. Шунинг учун ҳам техникавий ижодкор Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти Марказий Кенгаши қарори бўйича аълочи рационализатор ва ихтирочи унвонига сазовор бўлди.

Шундай юксак унвон олган фақат М. Бабихин эмас. Олмалиқ кон-металлургия комбинатининг автотранспорт бошқармаси ишчи-хизматчиларидан уста В. Сюртуков ва автотузатиш устахоналари бошлиғи А. Беловлар ҳам шундай унвон билан тақдирланганлар. В. Сюртуковнинг ишлаб чиқаришнинг турли жараёнларини такомиллаштиришга қаратилган рационализаторлик таклифлари ўнтадан ҳам ошиб кетди. Унинг саккизтасини жорий қилиш ҳисобига кўрилган иқтисодий самара 17 минг сўмга борди. А. Белов эса ҳаммаси бўлиб бешта рационализаторлик таклифи билан чиққан, унинг тўрттаси амалга оширилди. Бу билан устахоналар жамоасига деярли ўн уч минг сўмлик фойда келтирилди.

Ўзбекистон электр монтажи трестининг катта иш юритувчиси А. Филипченко ҳам фаол рационализаторлардан ҳисобланади. Техникавий ижодкорликда у билан тенглашадиган бинокор мутахассислар камдан-кам топилади. Қурилиш ишлаб чиқаришини чуқур билган бу иш юритувчи муаллифи ҳисобланган рационализаторлик таклифлари ўз самарасининг салмоқлиги билан ажралиб туради. Унинг амалга оширилган олтита таклифи бошқарма жамоасига 25 минг сўмни иқтисод қилиш имконини берди.

Бу йилги ихтирочилар ва рационализаторлар куни арафасида энг яхши техникавий ижодкор номини олиш учун ўтказилган танлов якунланди. «БелАЗ» машиналари цехи темирчиси Н. Стаценко, геология-қидирув экспедицияси тузатиш-механика устахоналари устаси А. Степановский, «Промтехмонтаж» бошқармаси устаси Я. Турдиохунов, «Средазниипроцветмет» илмгоҳининг катта илмий ходими Ж. Требуховалар танлов ғолиблари бўлишди.

Шаҳар саноат корхоналари, қурилиш, транспорт ташкилотлари ва муассасаларида техникавий ижодкорликка ихлос қўйган, уни иккинчи касб қилиб олиб, турли ишлаб чиқариш муаммоларини ҳал қилишда фаол иштирок этишга астойдил бел боғлаган бу ва бошқа рационализаторлар ва ихтирочиларнинг изланишлари самарали бўлиши учун барча зарур шароитларни яратиб бериш, машаққатли меҳнатлари муносиб тақдирланишига эришиш, уларга нисбатан, ижодига нисбатан бефарқ, лоқайд муносабатда бўлиш ҳолларини бартараф этиш лозим. Мутасадди ташкилотлар ва уларнинг раҳбарлари шунга амал қилсалар янгилик изловчилар келтираётган наф яна ҳам кўпаяверади. Бундан эса аввало меҳнат жамоаси манфаатдор бўлади. Техникавий ижодкорлик давр тақозоси бўлиб қолди. Шунинг учун уни ҳар томонлама рағбатлантириш лозим.

М. МИРҲАМИДОВ.

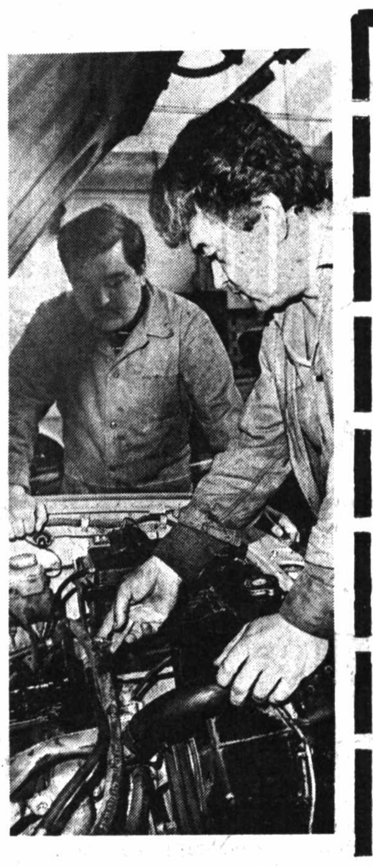

● ПОЙТАХТ тажриба ишлаб чиқариш автокомбинатининг техник хизмат кўрсатиш бўлимида 21 йилдан буён меҳнат қилиб келаётган Турсунбой Ғофуровни таксомотор саройининг ёшу кекса ишчилари бирдай ҳурмат қиладилар. У ўзининг самарали меҳнати, кўплаб шогирдлар тайёрлаганлиги учун шундай обрўга сазовор бўлди. Суратда: Турғунбой Ғофуров чилангарлар бригадаси бошлиғи Муҳит Маҳкамов билан автомобиль моторини кўздан кечирмоқда.

М. МАҲМУТОВ сурати.

ТУЗАЛИБ КЕТИНГ, БОЛАЛАР!

Тошкентдаги Н. К. Крупская номли болалар сил касалликлари республика санаторийсида даволанаётган беморларнинг деярли ҳаммаси ана шу фильмни томоша қилишга йиғилди. Махсус буюртма асосида суврага олинган видеофильмда мазкур тиббий муассасанинг ҳаёти, бу ерда узоқ муддат даволанаётган болалар ҳақида ҳикоя қилинарди.

«Госкоопснаб» ҳузуридаги республика тижорат-ахборот бирлашмасининг ходимлари ана шу одатдан ташқари томошанинг қатнашчилари ва томошабинлари бўлишда болаларга имконият яратишди. Улар санаторийда яшаб, ўқиб даволанаётган фарзандларимизга Японияда чиқарилаётган рангли телевизор ва видеомагнитофон, шунингдек видеокассеталар совға қилишди.

— Биз бу тадбирларнинг ҳаммаси болаларга қувонч келтиришини ва тез соғайиб кетишда уларга ёрдам беришини жуда-жуда хоҳлардик, — бирлашма директори Сотиволди Юсупов совғани топширар экан, ана шундай яхши тилаклар айтди.

(ЎзТАГ мухбири).

ИМТИҲОН ТОПШИРИБ, КАСБ ЎРГАНАСИЗ

● 12-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ БУ ЙИЛ ЎҚУВЧИЛАРНИ КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ БИЛАН ҚАБУЛ ҚИЛДИ. ● БУ ЕРДА ЎҚУВЧИЛАР УЧ МАРТА БЕПУЛ ОВҚАТЛАНТИРИЛАДИ. ● ТАЛАБАЛАР ЎҚИШ МУДДАТИ ДАВОМИДА БЕШТА КАСБНИ ЭГАЛЛАШАДИ. ● ЎТГАН ЎҚУВ ЙИЛИДАН БОШЛАБ ФЕРМЕРЛИК ИХТИСОСЛИГИ БЎЙИЧА ҲАМ КУРС ТАШКИЛ ЭТИЛДИ.

ҲАР БИР ҳунар-техника билим юртининг бошида бўлган ташвиш мазкур ўқув даргоҳида ҳам мавжуд эди. Яъни ота-оналар фарзандларини бу ерга ўқишга беришга жазм этишмас, ўқитувчилар эса йиллик бола қабул қилиш планини бажариш учун уйма-уй юриб сарсон бўлганлари-бўлган эди. Кейинчалик усталар, муаллимлар ўз йиғилишларида бу масалани чуқурроқ ўрганиб, муҳокама қилишгач, билим юртида қайта қуриш шамоли эса бошлади. Бу дастлаб хоналарни замонавий жиҳозлаш, ўқитувчилар ҳамда касб ўргатувчиларнинг малакасини ошириш, ота-оналар билан очиқчасига суҳбатда намоён бўлган бўлса, тайёрланаётган ҳунар эгаларининг келгусидаги иш жойлари борасида ғамхўрлик қилиш, аввало хўжаликлар учун зарур бўлган касбдаги ёш ишчи—кадрларни тарбиялашда ҳам ўз ифодасини топди. Қибрай ноҳияси раҳбарлари ўқув даргоҳнинг бу борадаги ташаббусини тўла қўллаб-қувватладилар ва зарур ёрдамни кўрсатишди. Шундан сўнг билим юртида ўйингоҳ, сузиш ҳавзаси, кутубхона, дам олиш бурчаги, тиббий хизмат пункти, иккита спорт зали ўқувчиларга тўла куч билан хизмат қила бошлади.

Айни пайтда болаларга малакали касб ўргатиш мақсадида автодром, трактордром майдонлари давлат автомобиль инспекцияси талабларига мувофиқ тарзда очилди. Билим юрти учун 40 та трактор, 12 та автомобиль сотиб олинди. Бу эса ўқувчиларнинг техникани, айниқса боғ механизаторлиги касбини мукаммал эгаллаб олишлари учун катта омил бўлди. Шунингдек, барча фанлар бўйича жиҳозланган назарий хоналар, лабораториялар очилиши муносабати билан ўқув самарадорлиги ҳам ошди.

Бу орада билим юртида моддий таъминотни ҳар тарафлама яхшилаш ғояси туғилди. Директор Мели Арслонов, ўқув ишлаб чиқариш бўйича директор муовини Абдуманноб Абдусатторов бошчилигида бутун жамоа фаоллигида ўқув даргоҳи атрофида боғ-роғлар, кичик ферма, асаларичилик корхонаси ташкил этилди.

Яқинда мазкур билим даргоҳида бўлганимда яна қатор янгиликлар билан танишдим. Билишимча, бу йил ўқувчилар ҳар йилдагидек суҳбат билан эмас, имтиҳонлар топшириб ўқишга киришибди. Ўзбек тилига давлат мақоми берилгани сабабли биринчи имтиҳон ўзбек тилидан ёзма, иккинчиси эса биология фанидан оғзаки савол-жавоб тарзида ўтди. Ҳужжатларини топширган 360 ўқувчидан 150 нафари ўқишга қабул қилинди.

Ҳозир бу ерда жумҳуриятимизнинг барча вилоятлари қатори Туркманистоннинг Чоржўй, Қозоғистоннинг Чимкент вилоятидан ҳам келиб ҳунар ўрганишяпти.

Мавжуд 20 та гуруҳдан 10 тасида фермерлар тайёрланади. Булар чорвадор — фермер, асаларичи— фермер ҳамда ўсимликшунос— фермер бўлиб, уларнинг ҳар бирида ўқувчи 5 хил ҳунарни ўрганади. Масалан, чорвадор-фермер чорва моллариға (тиббий) ёрдам кўрсатувчи оператор, ферма механизатори, электромонтёрлик қила олишидан ташқари трактор ҳамда автомобилни ҳам бошқара олади. Фермер-асаларичи эса асалари боқиш, дурадгорлик билан бирга автомобиль ва тракторни бошқариши, электромонтёрликни уддалаши керак. Ўсимликшунос —фермер ҳам албатта, ҳайдовчилик, монтёрлик билан бирга мева-сабзовотчилик, устаси, шунингдек пахта етиштирувчиликка ўқитилади. Бир сўз билан айтганда, мақсад қишлоқ хўжалиги учун барча ишни уддалайдиган, мустақил иш юрита оладиган фермерлар тайёрлаш.

— Албатта, ўқувчиларнинг айримлари фермерлик гувоҳномасини ололмаслиги мумкин, — дейди А. Абдусатторов.— Лекин юқорида саналган касбларнинг бирортаси бўйича бемалол ишлайверади. Мабодо иш тополмаса, ўзимиз ёрдам берамиз. Умуман, ҳар бир битирувчини ишга жойлашни ўз зиммамизга олганмиз. Агарда ўқувчининг бирор сабаб билан бир йилдан кейин ўқиш имкони бўлмай қолса ҳам ишсиз қолмайди. Чунки у бир йил ўқиши давомида иккита ҳунарнинг эгаси бўлиб улгуради. 9-синфни тамомлаб келганлар шу ернинг ўзида ўрта маълумотга ҳам эга бўладилар. Оддий гуруҳларда кенг ихтисосли тракторчи, чилангар уста ҳамда автомобиль ҳайдовчилиги касби ўргатилади.

Ўқувчилар 38 та махсус хоналарда билим олишлари билан бирга амалий таълимни ҳам шу жойда ўтказадилар. Бу ерда мавжуд ферма — чорвадор-фермерлар учун амалиёт мактаби бўлиши билан бирга ундаги 40 та қўй, 37 та қорамолдан олинадиган сут ва гўшт, 700 та товуқнинг тухумлари ўқувчилар истеъмоли учун сарфланяпти. Ўсимликшунос — фермерлар учун 20,5 гектар ерда ўқув хўжалиги, асаларичиликни ўрганаётганларга 80 та асалари уяси мавжуд. Бу билан ўқувчиларга берилаётган билим ҳар тарафлама пухта ва мустаҳкам бўлади.

Билим юртини ўз оталиғига олган ташкилот — «Қибрай» агрокомбинати раҳбарлари қўлларидан келган ёрдамни аяшмайди. Айниқса, машина ва тракторларни эҳтиёт қисмлар билан таъминлашда кўмаклашишяпти.

— Бизда интизомга алоҳида эътибор берилади, — дейди тарбиячи—уста Раъно Абдумўминова. — Ётоқхонада 260 нафар ўқувчи истиқомат қилади. 3 қаватли ётоқхона биносининг ҳар бир қаватига бир нафардан тарбиячи бириктирилган бўлиб, шулар тартиб-интизомга жавоб беришади.

Дарҳақиқат, ётоқхонани айланганимизда юқоридаги гапларнинг тўғрилигига тўла ишонч ҳосил қилдик. Хоналар озода, саранжом-саришта. Фақат ўғил болалар яшашса-да, шовқин-сурон, тўс-тўполон йўқ.

Ҳар бир ўқувчига 40 сўмдан стипендия берилар экан. Бугунги бозор иқтисодиётига ўтилаётган даврда 40 сўм пул нима бўларди, дерсиз. Мен ҳам шундай ўйлаган эдим. Билишимча, билим юртининг таъминоти билан вилоят халқ таълими бошқармаси шуғулланар экан. Ўқувчиларга кийим-кечаклар, ҳар куни уч маротаба иссиқ овқат бепул берилади. Олган 40 сўм стипендияни эса бошқа эҳтиёжлар учун сарфлашади.

Билим юртида 22 йилдан буён ишлаб келаётган ўқитувчи Кимё Абдуалибекова, тил ва адабиёт ўқитувчиси Робия Шарипова, шу билим даргоҳини бир неча йил аввал битириб, ҳозирда йўл ҳаракати қоидаларидан дарс бераётган Ботир Саидаҳмедов, асаларичилик бўйича ўқитувчи Абдуваҳоб Исамуҳамедов, чорвачилик мутахассиси Диллус Утяганов, Абдуқаюм Шокиров ўқувчиларнинг чуқур билим олишлари йўлида жон куйдиришади. Трактор устаси Эркин Мирзараҳимов, автомобиль ҳайдаш бўйича Бердибек Назарбеков, Искандар Бузруков, машина трактор агрегатларини ишга тайёрлашни ўргатувчи Муборакшо Хусаинов, чорвачилик асослари устаси Елнатанхай Жавҳаров ўқувчилар олаётган билимларини амалий жиҳатдан мустаҳкамлаш учун ўз тажрибаларини аямайдилар.

Билим юрти биносини кўздан кечирганимда мени яна бир нарса жуда қувонтирди. Ўқитувчи, усталар жамоаси аъзолари турли миллат вакиллари бўлсада, дарслар фақат ўзбек тилида ўтилади. Шунга яраша деворларга осилган лавҳалар, донолар битиклари, инсонларни покликка, билимдонликка ундовчи мақоллар илгари рус тилида бўлган экан. Ҳозир уларнинг барчаси ўзбек тилида ёзиб қўйилган. Бир сўз билан айтганда, билим даргоҳида ўзбек тили жорий этилган.

Қўнғироқ чалиниб, дарс тугагач, куни кеча ота-онасининг иссиқ бағрида, беғам, беташвиш, ўйнаб-кулиб юрган, бугун эса мустақил ҳаёт томон дастлабки қадамни қўйган биринчи курс ўқувчилари билан суҳбатлашдим.

— Очиғини айтсам, ўқиш, ётоқхонада яшаш, уйдан, ота-онадан йироқда бўлиш жуда оғир бўлса керак, деб ўйлагандим, — дейди қашқадарёлик Баҳром Холбўтаев. — Лекин астойдил билим олиш учун келган кишига унчалик қийин бўлмас экан. Яшаш шароитимиз жуда яхши, ўқитувчи, усталар меҳрибон. Бу ерга келиб дўстлар орттирдим.

Баҳромнинг чин юракдан айтган гапларини Холбобо Алмардонов, Омон Убайдуллаев, Сурхондарёдан келиб ўқиётган Аҳмад Раҳмонов, Отабек Абдумуродовлар ҳам тасдиқлашди. Бу ерда улар спорт билан шуғулланишаётгани, турли тўгаракларга қатнашаётганидан ниҳоятда хурсандлар. Бўш вақтларини беҳуда ўтказмай, фойдали иш билан шуғулланиш келажакда албатта асқотади.

Хулоса қилиб айтганда, бу ўқув даргоҳида билим олувчиларнинг малакали касб эгаллашлари ва яхши ўқиб ўрганишлари учун барча шарт-шароитлар яратиб берилган.

Р. УСМОНОВА,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЭЪЛОНЛАР · ЭЪЛОНЛАР ·

БИЗ СИЗ БИЛАН ҲАМКОРЛИКДА ИШ ОЛИБ БОРИШГА ТАЙЁРМИЗ!

КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ВА ТАДБИРКОРЛАР ДИҚҚАТИГА!

Қибрай ноҳия матлубот жамиятлари уюшмаси қошидаги Ўзбекистон жумҳурияти «ТОШКЕНТ» мол-хом ашё универсал биржасининг брокерлик идораси Сизлар билан ҳамкорликда иш олиб бориш учун тайёр.

Брокерлик идораси ўзаро манфаатли мақсадларни кўзлаб сизнинг хом ашё, товар, техника, ускуна ва бошқа маҳсулотларингизни иттифоқдош жумҳуриятларга сотиб бериш, шу билан бирга буюртмаларингизга мувофиқ иттифоқдош жумҳуриятлардан хом ашё, товар, техника, ускуна ва бошқа маҳсулотларни харид қилиш хизматларини ўз зиммасига олади ва бу ишларни амалга оширилишига КАФОЛАТ БЕРАДИ.

Сиз билан ўзаро ҳамкорликда иш олиб боришдан хурсандмиз.

Маълумотлар учун қуйидаги манзилларга мурожаат қилишингиз мумкин:

Қибрай ноҳия матлубот жамиятлари уюшмаси қошидаги брокерлик идораси, Қибрай қўрғони, Ҳамза кўчаси, 2-уй. Телефонлар: 63-245, 61-545, 61-676.

Тошкент шаҳрида: Ўзбекистон кўчаси, 45-уй. «Ўзбекбирлашув» бошқарув ҳайъатининг идораси. Ўзбекистон жумҳурияти «Тошкент» мол-хом ашё универсал биржаси.

ДАҒАЛ ҲАШАК ОМБОРЛАРИ УЧУН ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИ ҚОИДАЛАРИ

Дағал хашакларни сақлаш мақсадида Тошкент вилоят ички ишлар бошқармасининг ёнғиндан сақлаш бўлими ва Тошкент вилоят кўнгилли ўт ўчирувчилар жамияти

ЭСЛАТИБ ЎТАДИ

дағал-хашак омборларининг ёнғин хавфсизлигини таъминлаш жавобгарлиги ҳаракатдаги қонунга мувофиқ раҳбарлар зиммасига юклатилган ва улар қуйидагиларга риоя қилишлари шарт:

— ўзларига ишониб топширилган ҳудуддаги ишларда ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилишни таъминлаш;
— иш жойида жанговар кўнгилли ўт ўчирувчилар бўлинмасини ташкил қилиш (ёнғин-қўриқчилик назорати);
— ёритиш манбалари, электр ускуналар, қишлоқ хўжалиги агрегатларини нуқсонсиз ишга шай ҳолатда эканлигини кўздан кечириш ёки ёнғин келтириб чиқарувчи носозлик туғилса дарҳол чора кўриш;
— мавжуд ёнғинни ўчириш воситаларидан фойдаланишни ўрганиш ва уларни доимо шай ҳолатда сақлашни таъминлаш;:

Хашак йиғиш учун қилинган майдонча иҳоталанган бўлиши, омбор ҳудуди-қуруқ ўт-ўланлардан, ахлат ва турли хил чиқиндилардан тозаланган бўлиши керак.

Хашак ғарамлари омбор тўсиқларидан камида 15 метр, ғарамларнинг оралиғи 6 метр, жуфтликлар ҳамма йўналиш бўйича камида 30 метр масофада жойлашиши керак.

ХАШАК ОМБОРЛАРИ ЯШИНГА ҚАРШИ ҲИМОЯЛАНГАН БЎЛИШИ ЛОЗИМ.

Хашак омборлари ҳудуди устидан кучли ва ёритувчи электр тармоғини ўтказиш ман қилинади. Омборларни ёритиш учун фақат ғарамлардан камида 10 метр масофада ўрнатилган электрли ёритгичлар ўрнатилишига рухсат берилади.

ҚУЙИДАГИЛАР ТАҚИҚЛАНАДИ:

— омбор ҳудудига учқун ўчиргичлар билан жиҳозланмаган машина ва тракторларда кириш;
— электр ўтказгичларда ностандарт ва калибрлаштирилмаган сақлагичларни ишлатиш;
— омбор ҳудудида чекиш (фақат махсус ажратилган жойлардагина чекишга рухсат берилади);
— ёнғин рўй бериши мумкин бўлган жойда ёнилғи материалларини сақлаш.

Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш билан боғлиқ батафсил маълумотларни давлат ёнғин назоратининг район бўлимларидан олишингиз мумкин.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ИЖРОИЯ ҚЎМИТАСИ ИЧКИ ИШЛАР БОШҚАРМАСИНИНГ ЁНҒИНДАН САҚЛАШ БЎЛИМИ.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЎНГИЛЛИ ЎТ ЎЧИРУВЧИЛАР ЖАМИЯТИ.

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАР УЮШМАСИ ТОШКЕНТ ТАШКИЛОТИДА

МУҲИМ МАВЗУГА ЭЪТИБОР КЕРАК

Тошкент журналистлар ташкилотининг котибият кенгаши Бўка ноҳияси «Пахтакорлар овози» рўзномаси саҳифаларида миллий қадриятлар, халқ урф-одатлари ва янгича анъаналарни ёритишнинг аҳволи билан боғлиқ масалани муҳокама қилди. Бошланғич журналистлар ташкилотининг котиби Э. Саидкаримовнинг ҳисоботи тингланди. Котибият кенгашида рўзнома ижодкорлари бу ғоят муҳим мавзуларни ёритишга билимдонлик билан изчил ёндошмаётганликлари қайд этилди. Бу мавзудаги чиқишлар кўпинча саёз, қуруқ баёнчиликдан иборат бўлиб қолмоқда. Халқимизнинг ажойиб анъаналари, миллий қадриятларимизга бағишланган мақолалар кўпинча енгил-елпи, юзаки ёзилади. Муҳокама чоғида бошланғич журналистлар ташкилоти бу мавзуда ёзувчи ижодкорларнинг касб маҳоратини оширишга эътибор бермаётганлиги кўрсатиб ўтилди. Котибият кенгаши «Пахтакорлар овози» рўзномаси жамоаси, фаол қаламкашлар билан ижодий-ташкилотчилик ишларини яхшилашга қаратилган қарор қабул қилди.

МАРОҚЛИ УЧРАШУВ

Ўзбек журналистикасининг пешқадам ижодкорларидан бири, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Иброҳим Раҳим Калинин ноҳиясидаги Навоий номли жамоа хўжалиги аъзолари билан учрашди. Ижтимоий-сиёсий ҳаёт ва унда публицистика, ёзувчининг ўрни, қайта қуриш, ошкоралик ва матбуотнинг халқчиллиги хусусида фикр юритилди. Учрашув иштирокчилари ёзувчининг бадиий ижод борасидаги фаолиятига доир кўпдан кўп саволларига муфассал жавоб олишди. Йиғилганлар таниқли ижодкорнинг ҳаётий хотираларини қизиқиб тинглашди.

НИШОНЛАР ТОПШИРИЛДИ

«Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист» фахрий унвонига сазовор бўлган қаламкашларнинг бир гуруҳига кўкракка тақиладиган нишонлар топширилди. Матбуот соҳасидаги самарали хизматлари учун тақдирланганлар орасида «Ғунча» ойномасининг бадиий муҳаррири Турсунпўлат Холмуҳаммедов, «Тошкент ҳақиқати» рўзномаси муҳаррирининг ўринбосари Соат Мусаев, «Ҳақиқати Ўзбекистон» рўзномаси ходими Тоҳир Алимбоев, журналистика фахрийлари Иван Морозов ва Пётр Ястребов сингари таниқли қаламкашлар бор.

Ж. МУРОДОВ.

РАҲМАТ, НЕЪМАТ АКА!

Тошкент ноҳиясига қарашли «Ленинград» давлат хўжалиги ҳудудида Семашко номидаги илмий текшириш институтининг 2-клиникаси жойлашган. 350 ўринли бу шифо маскани суяк-бўғин ҳамда ички касалликларни даволашга мўлжалланган. Яқинда мен ҳам шифо истаб шу даргоҳга мурожаат қилган эдим.

Минг қулайликка эга бўлса-да, шифохона шифохонада. Кун бўйи ётишдан одам зерикар экан. Яхшиямки, клиника ҳудудида рўзнома дўкончаси бор экан. Ҳар куни янги ойнома ва рўзномалар билан муттасил танишиб туриш имконига эга бўлдим. Дўкончa сотувчиси Неъмат ака Ҳикматов ўз вазифасини сидқидилдан адо этиши, ширин каломи, барча билан тил топа олиши, сухандонлиги билан барчанинг олқишига, ҳурматига сазовор бўлди.

Мен барча даволанувчилар номидан Қибрай агентлигига қарашли 21-рўзнома дўкончаси сотувчиси Неъмат ака Ҳикматовга миннатдорчилигимизни етказишингизни сўрайман. Чунки муштарийларга рўзномаларни ўз вақтида муттасил етиб боришини таъминлаш алоқа ходимларининг муқаддас бурчи эканлигини ҳис қилган Неъмат ака туфайли кўпгина даволанувчилар оммавий нашрларга обуна бўлишга аҳд қилишди.

**Т. ДЎСОНОВ,
ўқитувчи.**

МУЛОҲАЗА, ТАКЛИФ

ИСМЛАР ИЗОҲИ ҲАМ БЎЛСИН

Яқинда китоб дўконларидан бирига кириб, у ердан Ўз ФА Тил ва адабиёт илмгоҳининг бош илмий ходими, филология фанлари доктори Эрнст Азимович Бегматовнинг «Ўзбек исмлари» (1991) деб номланган китобини сотиб олдим. Муаллифнинг мазкур луғати билан танишиб чиқдим. Бу китобда эркак ва аёл исмлари рўйхати ўз ифодасини топган. У исм танлашда ҳамма учун беминнат хизмат қилади. Ушбу луғат ҳар бир хонадоннинг китоб жавонидан жой олиб, китобхонларни чексиз қувонтириши шубҳасиздир.

Шу билан бирга бу китоб ҳақида шахсий фикр-мулоҳазам ҳам бор. Муаллиф бизлар учун яна бир хайрли иш қилиб, китобнинг кейинги нашрларида шу исмларнинг маъносини ҳам изоҳлаб берсалар айни муддао бўлар эди. Чунки бир китобдан исмлар шакли билан бирга маъносини ҳам билиб олар эдик. Айни пайтда йиллар давомида фойдаланиладиган бунақа муҳим китобларнинг муқоваси қалин бўлишини истардим.

С. БОБОМЕТОВ,
муаллим,
Тошкент райони.

1991 йил · Алишер Навоий йили

• Навоийнинг саҳна гулшани

60-йилларнинг бошларида машҳур ҳофиз Мулла Тўйчи Тошмуҳаммедов ҳаёти ва ижодига бағишланган мусиқий эшиттириш тайёрлаганим эсимда. Шу боис радиода кекса санъаткорлардан Имомжон Икромов, Юнус Ражабий, Сўфихоновлар, ака-ука Шожалиловлар, Ғулом Абдураҳмонов, Карим Зокиров тўпланганлари ҳам сира ёдимдан чиқмайди. Юнус Ражабий бироз кечикмоқда эдилар. Уйларига қўнғироқ қилсам:

— Ҳозир етиб борадилар, қўлларини куйдириб олдилар, қайноқ шўрва тўкилиб кетди,— дейишди... Мен афсусландим, ахир ушбу эшиттиришда Юнус аканинг Тўйчи ҳофиз, унинг Навоий «Ушшоқ»ини беназир куйлашлари тўғрисида сўзлаб беришни ва устоздан ўрганган бу умрбоқий ашулани ўзлари ҳам айтиб беришларини кўзда тутган эдим... Йиғилишиб ўтирган муҳтарам халқ санъаткорларига Юнус аканинг кечикиш сабабини етказдим. Шунда ҳофиз Сўфихонов:

— Юнусвой келолмай қолсалар биронтамиз айтиб юбораверамиз-да, Тўйчи ҳофизни ва унинг ижросидаги Навоий сўзи билан айтиладиган «Ушшоқ»ни билмаган бирон бир хонанда бўлмаса керак, уни ҳатто хорижий юртларда ҳам биладилар-ку! — деди.

Тўйчи ҳофизни неча ўн йиллардан бери жуда яхши билган ва унинг билан узоқ вақтлар ҳамнафаслик қилиб келган Сўфихонов асло муболағага йўл қўймаганди. Ҳақиқатан, Мулла Тўйчи хорижий юртларда ҳам Навоий ғазаллари билан битилган ашулаларни ва айниқса, машҳур «Ушшоқ»ни ижро этиб, қўшиқчилик санъат ихлосмандларини лол қолдирган эди. Бу ҳақда кўпгина қалам аҳли ўз асарларида гувоҳлик берганлар. Тўйчи ҳофизнинг Навоий ва Фузулий ғазаллари билан ижро этган ашулаларини Муқимий, Фурқат, Камий, Завқий ҳам ҳузур қилиб тинглагандилар. Надим Наманголий ҳам ушбу ҳофизлар сардори ҳақида мана бундай деб ёзганди:

Мавлуду масканинг сани
ул шаҳру Тошканд,

Сандин тамом аҳли бару
манду аржуманд,

То Руму Рою Мисру Ажам
шаҳру тангту баланд,

Лаҳну суруддин сурубон
ҳар тараф саманд,

Фатҳ айладинг жаҳонни,
дединг: «Шаҳсуворман»...

Юнус ака ҳадеганда кириб келавермадилар. Шунда Ғулом Абдураҳмонов:

— Юнус Ражабий келмай қолсалар, қўлингиздаги патефонга грампластинкани қўйиб юбораверасиз-да, ахир ундаги «Ушшоқ»ни Тўйчи аканинг ўзлари айтиб кетганлар-ку! — деди.

Дарҳақиқат, мен ушбу эшиттиришда фойдаланиш учун бир пайтлар Тўйчи ҳофиз ҳаётлигидаёқ унинг ижросида ёзиб олинган грампластинкани ҳам олиб келгандим. Пластинка бизга санъатни чин дилидан севадиган отамиз Насриддин Шарафқориевдан ёдгорлик бўлиб, уни Мулла Тўйчи ҳофизнинг ўзлари ҳадя қилган эканлар.

Ҳали-ҳали отамиз ҳикояси эсимда:

— 30-йиллар эди... Эски шаҳар бозорига тушдим, қовун, тарвуз, узум олиб, энди бозордан чиқиб келаётган эдим, бир ажойиб манзарага кўзим тушди... Гавдали бир одам елкасига патефонни қўйиб олиб келаётир, устида пластинка ҳам айланмоқда, атрофга Тўйчи ҳофиз ижросидаги «Ушшоқ» нафосат уруғини бисёр сочиб келмоқда... Бояги одам ортидан бир тўда болалар ҳам эргашиб келар эдилар... Буни кўриб лол қолдим, аканг Ҳайриддин ҳам ёнимда эди, «ўшани олиб беринг» деб туриб олди. Унга «қовун, тарвузларга қараб тур» дедим-да, ана ўша патефон кўтарган одам ёнига мен ҳам бордим ва баланд овоз билан сўрадим: —

— Биродар, «қора тобоқ» неча пул?...— «300 сўм дея!» — қичқирди ҳалиги киши. Мен унга «200 сўм бўлмайдими», десам, «йўқ, бўлмайди!» деб йўлида давом этаверди... 300 сўм бўлса ҳам олардим, бироқ харажат қилиб қўйганлигим боис ёнимда 200 сўмча пул бор эди, холос... Акангни етакладиму қовун, тарвуз, узумларни кўтариб маъюс бўлиб кетаётган эдим, кутилмаганда Мулла Тўйчи аканинг ўзлари олдимдан чиқиб қолсалар бўладими... Салом-аликдан сўнг мендан сўрадилар:

— Ҳа, нега маъюссиз, биродар? Ё юкни оғир олиб қўйиб, тортолмаётган сомондек толиқдингизми?

Мен ҳам ҳазилга ҳазиломуз жавоб қайтардим:

— Ҳа, «қора тобоқ»ингизнинг нархи зил-замбил экан, олай десам, белим чиқиб кетмасин деб қўрқдим... Тақсир, маъюслигим шундан.

Мулла Тўйчи акам «коса тагида ним коса» борлигини дарров пайқадилар-да, жилмайиб қўшиб қўйдилар:

— Ахир, иним, тиллога тилло нархини, темирга темир нархини берадилар-да... Ижрони-ку майли, қўяверинг, ғазални қаранг, ҳазрат Навоийники-я! Ҳар бир сўзу мисралар олтинга баробар-а!.. Майли, кўп маъюс тортманг, мен ўзим сизга битта ана ўша «қора тобоқ» деганингиздан ҳадя этурман, тоинки сиздек нафосат ошиғи шод бўлиб юргай!..

Тўйчи Тошмуҳаммедов тортиқ қилган «Ушшоқ»ни отамиз кўз қорачўғидек сақлаб келдилар, бир асрлик умр кўриб, қазога юз тутганларида уни каминага ҳадя этдилар (шу кунларда Тўйчи ҳофиз овози билан радио орқали эшитилиб келаётган «Ушшоқ» ана ўша «қора тобоқ»дан олинган нусхадир)...

МЕН радиокомитетга ташриф буюрган ана ўша оқсоқол санъаткорлар Юнус акани кутиб, зерикиб қолмасинлар деб ушбу «қора тобоқ» ҳикоятини энди тамомлаган эдимки, Юнус Ражабий келиб қолдилар. Ҳақиқатан ҳам у киши қўлларини дока билан қалин қилиб ўраб олибдилар. Юнус ака кечикканлари учун узр сўрадилар... Ҳамма у кишининг аҳволини кўриб жим қолди. Атрофни бироз сукут босди. Мен ҳам ичимда:— «Буёғи қандай бўлади, қўллари ўраб ташланган-ку, ўзлари дутор билан «Ушшоқ»ни ижро этишлари керак эди-ку», дедим... Сукутни кекса созанда ва бастакор Имомжон Икромовнинг сўзлари бузди:

— Юнусвой, мулла Баҳриддин эшиттиришда сизнинг сўзлашингизу «Ушшоқ»ни айтиб беришингизни ният қилган эканлар, нима дейсиз?...

Юнус ака ўзига хос салобат ва босиқ овоз билан:

— Гапириш керак бўлса, майли, гапирамиз. Мулла Тўйчи акани яхши биламиз, кўп бирга бўлганмиз, устозу шогирдмиз, анча ашулаларни у кишидан ўрганганмиз, шу жумладан, Навоий ғазали билан айтиладиган «Қаро кўзум...»ни ҳам. Аммо бу эшиттиришга келсак, «Ушшоқ»ни Тўйчи ҳофизнинг ўзлари ижроларида бермоқ керак, чунки «Қаро кўзум...»нинг «Ушшоқ»қа пайванд этилиши ва беназир хониш қилиниши у кишига боғлиқ, унинг бешигини ана шу овози булбулникидек мўътабар зот, азиз устоз тебратганлар... Баҳриддин менда пластинкалари сақланган, радиога олиб бораман деганди...

Бу фикр-мулоҳаза йиғилганларнинг барчасига манзур тушди. Эшиттиришни ёза бошладик. Юнус ака машҳур халқ ҳофизи ҳақида қалб сўзларини айтдилар. «Новза» гузаридаги боғда бўлиб ўтган учрашувлар ҳам ёдга олинди... Тўйчи ҳофиз ижро этган ашулалар ҳам эсланди ва хонандалар томонидан ижро этилди. «Ушшоқ»қа навбат келганда ашула ана ўша «қора тобоқ»дан кўчириб ёзилди...

Мен шу ўринда Юнус аканинг ўз устозига нисбатан кўрсатган ҳурмат-эҳтиромига қойил қолдим ва: «Яхшиямки, мана шундай шогирдлар бор, устозлар қадрини, улар қолдирган маданий меросни эъзозлаб келмоқдалар, ёш авлодга пайванд этиб кетмоқдалар», деб хаёлдан ўтказдим.

«УШШОҚ» ГУЛТОЖИ ЭДИ

Мулла Тўйчи Тошмуҳаммедов ижросидаги «Ушшоқ»нинг бу қадар ҳузурбахшлиги, таъсирчанлигининг бир неча сир-асрорларию, парданишин сабаблари бор. Аввалом бор «Қаро кўзум...» буюк Алишер Навоий даҳосининг дурдонаваш меросларидан силсила топган ажойиб ғазал. Унинг пурмаъно, инжуранг сўзларига қулоқ солиб, дил беринг-а:

Қаро кўзум келу мардумлиғ эмди фан қилғил,

Кўзум қаросида мардум киби ватан қилғил.

Юзунг гулига кўнгул равзасин ясаб гулшан,

Қадинг ниҳолига жон гулшанин чаман қилғил...

Иккинчиси, «Ушшоқ» жонли, қонли, дардли куй... Унда нозик ҳис-туйғулар жуда бисёр, алам ҳам унга юракдан қуйилган... Яна бири — улкан ҳофизнинг кумушжаранг, сержило, авж пардаларда «фалак тоқи»га ета олувчи, кўнгилларга лаззат дарёсини инъом этаолувчи овозию хониш маҳоратининг ўта юксаклиги... Парданишин бўлиб ётган яна бир тилсим мавжуд — халқ орасида келаётган ҳикоятга кўра Тўйчи ҳофиз «Ушшоқ»ни ўғли Рихсивой полвоннинг бевақт қазосидан азият чекиб, фарзанд доғида куйиб-ўртанган ва тобутини қабристонга кўтариб кетаётган вақтда айтиб борган...

Ҳа, Навоий ғазали билан йўғрилган «Ушшоқ» Тўйчи ҳофиз ижросида жон гулшанин чаман қиларди, инсон қалбига гоҳ маъюслигу ғамноклик, гоҳ рўшнолигу руҳий тетиклик, онгига эса ҳақиқий маънавий озуқа бахш этарди. Бу қўшиқда инсоний нозик туйғулар, табиий мўъжизакор гўзаллик, юксак одамийлик, муҳаббатнинг лаззати, севгининг улуғворлиги, башарий меҳр-оқибат мужассам топгандир.

Тўйчи ҳофиз Навоий ғазалига «Ушшоқ»ни пайванд этиб, улкан маънавий кашфиёт яратди ва уни бизларга чинакам маданий мерос қилиб қолдириб кетди. Эндиликда «Ушшоқ» ўнлаб эл севган хонандалару халқ ҳофизлари ижросида бaралла янграб, Ҳазрат Навоийгаю Тўйчи ҳофизнинг ўзига ҳам жонли бир ҳайкал бўлиб жило сочмоқда.

Ҳа, Мулла Тўйчи ўзбек қўшиқ санъатининг сарвари бўлса, Навоий ғазали билан айтиладиган «Ушшоқ» унинг гултожидир.

Баҳриддин НАСРИДДИНОВ,
СССР Ёзувчилар, Театр арбоблари, Журналистлар уюшмаларининг аъзоси.

ТЎЙГА ТЎЁНА

БУЮК ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига бағишланиб жумҳуриятимизда ўтказиладиган тантаналар тобора яқинлашмоқда. Хўш, бу қутлуғ маъракаганоширларимиз қандай совғалар тайёрлашмоқда? Биз ана шу саволга жавоб олиш мақсадида Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа бирлашмасининг директори Бобохон ШАРИПОВга мурожаат этдик.

— Алишер Навоий адабий меросини қандай бўлса шундайлигича, яъни бу даҳо сўз санъаткорининг асарларини қисқартирмасдан, бузмасдан, муаллифнинг ўзи ҳар бир сўз ва жумлага қандай маъно юклаган бўлса, шундайлигича чоп этиш —бизнинг эзгу мақсадимиздир,— деди Б. Шарипов.— Энг аввало, шуни таъкидлаш жоизки, ижодий жамоамиз Навоий асарларини илгари ҳам чоп этган ва бундан кейин ҳам бу иш давом эттирилади. Аммо бу йил — Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллиги нишонланаётган бир пайтда халқимизнинг маънавий эҳтиёжини ҳисобга олиб, бу мавзудаги китобларимиз анча кўпаймоқда. Шоир маъракасини ўтказиш қўмитасининг таклифи билан биз жами 37 номдаги турли китоблар, плакатлар, буклетлар, альбомлар, хатчўплар ва бошқа нашрларни босиб чиқаришни режалаштирганмиз. Шунингдек таклифнома ва ён дафтарлар ҳам бизда тайёрланмоқда.

Шуни мамнуният билан қайд этиш лозимки, ҳозиргача Алишер Навоийнинг ғазаллари жамланган «Қаро кўзум», «Топмадим» (ҳар бири 60 минг нусхадан) китоблари, эски ўзбек, лотин ва кирилл алифбосида ҳамда инглиз тилида шоирнинг «Ҳикматлар»и, «Маҳбуб ул-қулуб» асари, «Хамса»га кирувчи «Ҳайрат ул-аброр», «Лайли ва Мажнун», «Фарҳод ва Ширин», «Сабъаи сайёр», «Садди Искандарий» достонлари аслиятда ҳамда насрий баёни билан оммавий нусхаларда чоп этилди. Шунингдек «Лисон ут-тайр», «Тарихи анбиё ва ҳукамо» асарлари ҳам бугунги ёшларнинг баҳраманд бўлишини мўлжаллаб нашр қилинди. «Боқий сатрлар» номли янги рукн ташкил этдик. Ана шу рукн остида биринчи бўлиб Алишер Навоийнинг «Муножот»и чоп этилди.

Буюк шоир ва мутафаккирнинг ўзбек тилида ва русчага ағдарилган ғазаллари «Кўзимнинг мардуми» номли нуқра китобдан ўрин олди. У нисбатан кам нусхада чиқарилаётган бўлса-да, китобат санъатимизнинг энг сўнгги ютуқлари билан зийнатланганлиги эътиборга сазовордир. Бундан ташқари, бирлашмамизнинг Самарқанд бўлими томонидан шоир тўйига атаб «Тақвим — плакат» ва «Самарқандда битилган ғазал» номли китоб ҳам чоп этилмоқда.

Энг аҳамиятга молик нашрлардан яна бири — «Боқо гули» тўпламидир. Бу мажмуага кирган Алишер Навоийнинг 10 та энг машҳур ғазали мамлакатимиздаги 18 та қардош халқлар тилларига таржима қилинганлиги билан диққатга сазовор. Халқларимиз ўртасидаги дўстлик ва қардошликни мустаҳкамлашга хизмат қилувчи бу китоб Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси қошидаги Бадиий таржима ва адабий алоқалар маркази билан ҳамкорликда тайёрланди. Марказ ташаббуси билан қардош жумҳуриятлардан таклиф этилган таниқли шоир ва таржимонлар бир ой давомида Дўрмонда ижод қилиб, ана шу китобнинг яратилишига катта ҳисса қўшдилар. Иқтисодий қийинчиликларга қарамай ноширларимиз Иттифоқимизнинг турли шаҳарларига бориб, Навоий ғазалларини ўз она тилларига ағдарган шоир ва таржимонлар билан бирга ишладилар, ғазаллар қайси тилга ўгирилган бўлса, ўша тилда босмахоналарда тердириб, сўнгра уларни плёнка қилдириб қайтдилар. Бундан ташқари, ижодий жамоамиз томонидан ўзбек, рус ва инглиз тилларида 14 та плакатдан иборат даста, «Алишер Навоий Шарқ миниатюраларида» номли рангли альбом ҳам тайёрланмоқда.

Ўзбекистон халқ рассоми Абдулҳақ Абдуллаев томонидан яратилган Алишер Навоий сиймоси кўп йиллар давомида тор доирадаги санъат мухлисларига маълум эди. Ташкилий қўмитанинг топшириғига биноан мазкур сурат-портрет рангли плакат шаклида босмага тайёрланди. У бугун-эрта мухлисларга етказилади. Атоқли мусаввир ўзининг бу асарида Навоий руҳиятини ўзига хос маҳорат билан очиб берганлиги диққатга сазовордир.

● СУРАТДА: бирлашманинг Алишер Навоий тўйига аталган китобларини чоп этишда фаол қатнашган ноширларидан бир гуруҳи — (ўнгдан) Ж. Сувонқулов, Х. Султонов, Ш. Собирова, Н. Комилов ва С. Азимова; тўёна китоблардан намуналар.

Суратчи В. ТЎРАЕВ.

Кўп йиллардан буён биз Алишер Навоий асарларининг нодир қўлёзмасини ҳиротлик машҳур ҳаттот Султонали Машҳадий томонидан кўчирилган нусхалар орқали билар эдик. Яқинда таниқли олима Суйима Ғаниева Эронда бўлиб, у ердан Алишер Навоий ўз қўли билан ёзган дастхатни топиб, ундан сурат-нусха олиб келди. Ана шу ноёб топилмани биз «Навоийнинг табаррук дастхати» номи билан чиройли безатилган буклет шаклида чоп этяпмиз.

Бирлашмамизда Алишер Навоийнинг ҳаёти ва ижодига бағишланган кўпгина илмий-оммабоп тадқиқот ва рисолалар нашр этишга ҳам катта эътибор берилмоқда. Хусусан, шоир Омон Матжоннинг «Минг бир ёғду» китоби Навоий ижодидан руҳланиб ёзилган асар бўлиб, у бизнинг буюк шоир ва мутафаккир ҳақидаги тасаввуримизни кенгайтиради, даҳо шоирни теранроқ ва яхшироқ англашимизда ёрдам беради. Шунингдек, Н. Маллаевнинг «Сўз санъатининг гултожи», М. Муҳиддиновнинг «Икки олам ёғдуси», Н. Аҳмедовнинг «Тарихий шахс таҳлили», И. Ҳаққулнинг «Тасаввуф ва шеърият», А. Абдуғафуровнинг «Буюк бешлик сабоқлари», К. Қурбонбоевнинг «Навоий ва туркман адабиёти», Ҳ. Қудратиллаевнинг «Навоийнинг эстетик олами», У. Сотимовнинг «Инкордан иқрорғача» каби монографияларида шоир ва мутафаккирнинг ижодий мероси атрофлича таҳлил қилинган.

Биз Алишер Навоийга замондош ва унга издош бўлган адиблар, темурийлар салтанати даврида яратилган ноёб тарихий китобларни чоп этишга ҳам катта аҳамият беряпмиз. Хусусан, «Боқий сатрлар» рукни остида босилаётган Ҳусайн Бойқаронинг ғазаллари жамланган «Жамолингдан кўзум равшан», Муҳаммад Раҳимхон-Ферузнинг «На бўлди ёрим келмади» мажмуалари ана шулар жумласидандир. Булардан сал олдин эса «Темур тузуклари» китобхонларга тортиқ қилинди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, бу эзгу ишларимизни амалга оширишда Ўзбекистон Фанлар академиясининг Адабиёт ва Қўлёзмалар институтлари, Тошкент Давлат дорилфунуни ва бошқа илмгоҳларнинг таниқли ва ёш иқтидорли олимлари бошқош бўлиб, ҳар бир асарнинг матнини тайёрлаш, уларга аниқлик киритишда яқиндан ёрдам бердилар. Шунингдек пойтахтимиздаги 1-босмахона, Тошкент полиграфия комбинати, Янгийўлдаги 2-босмахона, Тошкент рангли матбаа фабрикаси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг нашриёти ва бошқа жамоаларнинг ишчи-хизматчилари Алишер Навоий тўйининг аҳамиятини чуқур тушунган ҳолда бу китобларни тез ва сифатли чоп этишда фаол меҳнат қилдилар.

Бирлашмамизда Алишер Навоий асарларини босиб чиқариш бу билан тўхтамайди. Биз улуғ бобокалонимиз олдида ҳамиша қарздормиз. Бу нодир асарларни қанча нашр этсак, шунча оз. Келгусида бу китоблар янада мукаммал ҳолда халқимизга етиб боришига имонимиз комил.

Суҳбатдош Р. ҒАНИЕВ.

ДОНОЛАР ДЕЙДИЛАР...

Айши юз донони бузган битта
нодон шум эрур,
Англашилмас мисра, чун бир сўз
агар мавҳум эрур.

* * *

Қаерда ҳирс ёнар бетутун,
Одамийлик унга бўлади ўтин.

Абдулқодир БЕДИЛ.

МУШТАРИЙЛАР ИЖОДИДАН

ОҲУ

Оҳу тоғлар аро яшар жонсарак.
Лаҳза ўтламайди қомат тутиб тик.
Оҳу тоғлар аро яшар жонсарак,
Юрак, кўзларида доимо ҳадик.

Оҳу тоғлар аро яшар жонсарак,
Дер: қоплон изимдан келмаяптими?
Оҳу тоғлар аро яшар жонсарак
Дерки, тозн ҳидим билмаяптими?

Ўрмон шоҳи арслондан то
Кичик шоғолгача унинг душмани.

Жон ҳовучлар юрган йўлида
Ғанимлардан доим титрайди тани.
Оҳу тоғлар аро яшар жонсарак,
Кўнгли нотинч унинг хору хасдан ҳам.

Оҳу тоғлар аро яшар жонсарак,
Дейдики, намунча бизда ҳуқуқ кам?
Дўстим, ҳеч оҳудай бўлмагин ювош,
Ювошлар бошига кўп отилар тош.

Йўлдош ОДИЛОВ,
Заркент.

• Долзарб мавзуда

МАҚСАДИМИЗ — ТАЪМИНОТНИ ЯХШИЛАШ

Шахсий ёрдамчи ва фермер хўжаликлари эгалари вилоят уюшмаси раиси Нозим НОСИРОВ билан суҳбат.

— ИҚТИСОДИЁТНИНГ бозор муносабатларига ўтиши биринчи навбатда халқни зарур истеъмол буюмларига бўлган талаб ва эҳтиёжларини тўлиқ қондиришга қаратилгандир. Қишлоқ хўжалиги соҳасида янада кўпроқ озиқ-овқат, мева-сабзавот, полиз маҳсулотлари етиштириб аҳолининг моддий таъминотини яхшилаш кўзда тутилган. Кейинги йилларда хўжалик юритишнинг, меҳнатни ташкил этишнинг янги шакл ва усуллари вужудга келди. Ижара пудрати, фермер хўжалиги, шахсий ёрдамчи хўжаликлар ривож топа бошлади. Уларга кўмаклашадиган, моддий ва маънавий мадад бера оладиган уюшма жуда ҳам зарур бўлиб қолди. Шунинг учун ҳам Президентимиз ташаббуси билан жумҳуриятда шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари уюшмаси тузилди. Вилоятимизда ҳам унинг тармоғи фаолият кўрсатяпти.

Шахсий ёрдамчи хўжалик эгаларининг уюшмаси жамоат ташкилоти сифатида ихтиёрий асосда ноҳия, қўрғон ва қишлоқларда ҳам иш бошлади. У ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоялангандир. Ўз ишини уюшмалар ҳақидаги Низом ва конференцияларда қабул қилган Устави асосида амалга оширади. Уюшмага вилоятимиз ҳудудидаги шахсий ёрдамчи хўжаликларда фаолият кўрсатувчи кишилар, томорқа эгалари ўз аризаларига асосан қабул қилинади. Ташкилотга аъзо бўлганлар Уставга мувофиқ 5 сўм кириш ва 10 сўм миқдорида аъзолик бадали тўлайдилар. Ҳар йили ёрдамчи хўжалик эгаси ва фермерлар ўзларининг иқтисодий аҳволига қараб бадал тўлаб турадилар. Уюшманинг меҳнаткашларга қандай нафи тегиши мумкинлиги хусусида тўхталсак. Унинг бош мақсади кишилар турмуш тарзини яхшилаш, фаровонлигини таъминлашга қаратилгандир. Деҳқонларни, қишлоқ аҳлининг ялпи даромадларини оширишни, ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этишни, уй-жой қурилишини ривожлантиришни, коммунал маиший қулайликлар яратишни, ортиқча ишчи кучларини ишлаб чиқаришга жалб қилишни ўзининг асосий мақсади деб билади. Кейинги икки йил ичида аҳолига кўплаб томорқа ерлари берилди. Ер эгалари ундан қай даражада фойдаланаяптилар?

Очиғи, кўнгилдагидек эмас. Жумҳуриятимизда бўлганидек, вилоятимизда ҳам томорқа ерларидан унумли фойдаланиш билан боғлиқ бўлган қатор муаммолар келиб чиқяпти. Деҳқонлар маҳсулотни ташиш, сақлаш ва сотишда қийинчиликларга дуч келмоқдалар. Натижада етиштирилган ҳосилнинг бир қисми нобуд бўлмоқда. Уюшмамизнинг шахсий томорқадан кўпроқ маҳсулот етиштириб даромад қилишга ёрдами тегадиган жамғармаси бор. Уюшмага аъзо бўлганлар ундан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар. Уюшманинг деҳқонлар учун яна бир қулайлик томони, етиштирган маҳсулотини келишилган нархда сотиб олиб четдан бартер усулида бошқа халқ истеъмоли моллари келтириб берилади. Қурилиш материаллари, гўшт маҳсулотларини назарда тутяпмиз. Кўпгина ноҳиялардаги ҳамкасбларимиз буни амалда қўллашяпти. Чорвачиликдаги ҳозирги аҳвол ниҳоятда мушкул. Вилоятда 270 мингдан ортиқ қишлоқ хонадони бўлиб, шундан 53 мингида қорамол йўқ. Ёки 72 минг 369 хонадонда соғин сигир йўқ. 100 мингдан кўпроқ оилада қорамол бор. Лекин қўй эса йўқ. Ушбу фактларданоқ гўшт ва сут таъминоти қандай эканлиги кўриниб турибди.

Уюшманинг яна бир асосий мақсади фермер хўжаликларни кўпайтиришдир. Хоҳ чорвачиликда бўлсин, хоҳ деҳқончиликда кимнинг ёрдамчи хўжалик ташкил қилишга имконияти бўлса уюшмамиз ёрдамга тайёрдир. Уларнинг оилавий шароитларига қараб кейинчалик қайтариб бериш ёки имтиёзли равишда фоизсиз молиявий ёрдам берилиши мумкин.

Жумҳуриятимиз Президентининг Фармонига мувофиқ маълум миқдорда маблағ ажратилиши деҳқонларнинг ижтимоий-иқтисодий аҳволини яхшилашда катта омил бўлиб хизмат қилади. Ана шунинг маълум улуши вилоят уюшмаси ихтиёрига берилди. Лекин маблағни сарфлашга келганда «Облагробанк» уюшмани назорат қилиш ўрнига уни очасан, бунисига эса рухсат йўқ, қабилида иш тутяпти. Уюшманинг улуши 90 миллион сўм атрофида бўлиши керак. Ҳозирги кунда эса шунинг учдан бир қисмига эгамиз, холос. Ваҳоланки, бу маблағ асосан иқтисодий жиҳатдан заиф шахсларга, ёрдамчи хўжаликлар эгаларини қўллаб-қувватлашга, уларнинг моддий техника базасини мустаҳкамлашга, маҳсулотларни қайта ишлайдиган кичик корхоналар қуришга, транспорт воситаларини ҳал қилишга, чорва молларини сотиб олишга ва кўпайтиришга хизмат қилиши керак. Лекин шунга қарамай бир қанча ишларни амалга оширдик. Жумладан, 1800 тонна атрофида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ёки 2 миллион сўмлик маҳсулот келишилган нархда деҳқонлардан сотиб олиниб керакли жойларга етказилди. Агар бор имкониятларни ишга сололганимизда эди, юз, ҳатто, икки юз миллион сўмлик маҳсулотни олди-сотди қилиб беришимиз мумкин эди. Оққўрғон, Янгийўл, Қибрай ноҳияларидаги ҳамкасбларимиз иши мақтовга лойиқдир. Бу ноҳияларда ишлар яхши йўлга қўйилган.

Ҳозирги кунга келиб уюшмага 23 минг 844 нафар киши аъзо бўлди. Бундан ташқари, уюшмамизнинг ёрдами билан вилоятимизнинг 15 та ноҳиясида 70 дан ортиқ фермер хўжаликлари тузилди. У ерларда асосан наслли қорамоллар, қўй ва паррандалар боқилмоқда. Калинин ноҳиясидаги фермер хўжалигининг иши диққатга сазовордир. Қорамоллар бош сонини қисқа муддатда 127 тага етказишди. Давлатга 20 тоннадан кўпроқ гўшт, 60 тоннага яқин сут сотишди.

Қурилган чора-тадбирлар туфайли Қибрай районида шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари давлатга маҳсулот топшира бошладилар. Ўтган йил давомида улар давлатга эҳтиёжларидан ортиқча 2 тонна гўшт ва 541 тонна сут топширишган бўлса, жорий йилнинг 7 ойи мобайнида 30 тонна гўшт, 754 тонна сут топширдилар.

Уюшмамизнинг ёрдами билан барча ноҳияларда кичик корхоналар ташкил қилинмоқда, Оққўрғон, Юқори Чирчиқ, Қибрай, Тошкент ноҳияларида пишиқ ва хом ғишт ишлаб чиқарадиган, эшик, ром тайёрлайдиган корхоналар ўз фаолиятини бошлаб юборди.

Яқинда Янгийўл, Ўрта Чирчиқ ва Тошкент ноҳияларида терини қайта ишлаш корхоналари иш бошлайди.

Кичик корхоналар бир томондан аҳолини зарур истеъмол моллари билан таъминласа, иккинчи томондан ишсизликнинг олдини олади.

Вазирлар Маҳкамасининг фармойиши билан қишлоқ аҳолисига берилаётган омихта емни тарқатиш уюшмамиз зиммасига юклатилганлиги ҳам одамларни ёрдамчи хўжаликлар ташкил этишга ундашда қўл келмоқда.

Тегирмон масаласини ҳам ҳал қилишимиз зарур. «Тошкент ҳақиқати» рўзномасида эълон қилинган «Тегирмон тошлари қачон айланади?» сарлавҳали мақолада муҳим ва ҳаётий муаммо ўртага қўйилган. Вилоятимизда тегирмон тошларини тайёрлай оладиган кишиларни қидириб топиш керак. Пискентда 5 та тегирмон қурилаяпти. Тошни тарошлай оладиган кишилар жалб қилинган. Бу борада чинозликлардан ҳам ўрнак олса бўлади.

Қадимдан вилоятимиз ҳудудларида яшаб ўтган ота-боболаримизнинг ҳунарларини тиклаш йўлида ҳаракатлар бўляпти. Масалан, қўлда тўқилган гиламлар, кигизлар бутун дунёда шуҳрат қозонган. Халқ ҳунарларини амалда жорий қилишга имкониятларимиз бор. Ҳозир битта гиламнинг нархи қанчалигини яхши биламиз. Ўнта қўйдан 30 килограммгача жун олиш мумкин. Хом ашё бор, одамларни ишга жалб қилайлик. Қўл дастгоҳларни қайтадан тиклайлик. Бу борада жумҳуриятимизнинг жанубий вилоятларидаги тўқувчиларнинг тажрибасидан фойдаланиш керак, деб ўйлайман. Уюшма ўз олдига мана шу сингари вазифаларни ҳал қилишни қўйган. Ҳамма гап имкониятларни ишга солишда ва кучларни бирлаштиришда қолган. Жумҳуриятимиз мустақиллиги янгиликлар сари дадил қадам ташлаб, янгича иш юритишни тақозо этади.

Х. ШАФОАТОВ ёзиб олди.

ГУЛЛА, ЯШНА, МУСТАҚИЛ ЎЗБЕКИСТОН!

Кеч кириши билан Янгибозор гавжумлашиб кетди. Олис-яқин қишлоқлардан одамлар автобусларни тўлдириб кела бошлашди. Карнай-сурнай садолари уларни шаҳарчанинг бош майдонига чорлади.

Маданият ва умуминсоний қадриятлар халқ академиясининг «Шифобахш» фирмаси Ўзбекистон мустақиллиги эълон қилинганлиги муносабати билан бу ерда хайрия концерти ташкил этди. «Гулла, яшна, мустақил Ўзбекистон» деб номланган концерт репертуарини «Ширинжон» эстрада дастаси санъаткорлари ижро этишди. Ўзбек, тожик, афғон ва бошқа тилларда янграган қўшиқлар олис-олисларда садо берди. Бу ерга йиғилганлар Малика Раҳимова ижро этган халқ қўшиқларини мириқиб тинглашди. Нодира Раҳимова билан Шавкат Тошматов жўр овоз бўлиб айтишган халқ қўшиқларининг шўх оҳанглари майдоннинг ҳар ер-ҳар ерида рақс давраларини вужудга келтирди.

Маданият ва умуминсоний қадриятлар халқ академиясининг Президенти Т. Тожиддинов йиғилганларни халқимизнинг азалий орзуси — мустақиллик қўлга киритилганлиги билан табриклаб, одамларни республика фаровонлиги йўлида унумли меҳнат қилишга даъват этди. Хайрия концерти Янгибозор аҳолисида катта қизиқиш уйғотди.

Ж. САЪДУЛЛАЕВ.

Суратларда: 1. Маданият ва умуминсоний қадриятлар халқ академиясининг президенти Т. Тожиддинов Ўзбекистон телевидениеси мухбирининг саволларига жавоб бермоқда. 2. Шавкат Тошматов билан Нодирахон Раҳимова қўшиқ ижро этишмоқда. 3. Ансамбль саҳнада.

Сураткаш Даврон АҲМАД.

● *Жумҳурият «Китобхон» жамияти фаолиятидан*

МАЪРИФАТ ЙЎЛИДА

ЖУМҲУРИЯТ «Китобхон» жамияти китоб ва бошқа вақтли бўлмаган нашрларни тарғиб-ташвиқ қилиш, китобхонлар талабини мунтазам ўрганиб бориш асосида адабиёт нашр этиш ва тарқатишни такомиллаштириш, қадимий ва нодир китоблар савдосини ривожлантириш, китоблар умрини узайтириш ва уларнинг яхши сақланишига, китоб музейлари ва уйларининг, китоб дўкони ва клубларининг ташкил этилишига ёрдам бериш, китобсеварлар фаолиятини бирлаштириш ва уйғунлаштиришга катта аҳамият бермоқда. Жамият ўз ишини китобсеварлар ташаббускорлиги ва ҳаваскорлиги асосида давлат органлари, маданий-маърифий муассасалар, жамоат ташкилотлари ҳамда ижодий уюшмалар билан мустаҳкам алоқада олиб бормоқда.

Жамият аъзолари бу йил ҳам ўз дастурларида улкан ишларни режалаштирганлар. Жумладан, шеърият мулкининг султони Алишер Навоийнинг 550 йиллик тўйи тантаналарига турли хил плакат ва тақвимларнинг, шоирнинг ҳаёти ва ижодига оид 3 та китобнинг тайёрланишида бош-қош бўлишди. Шунингдек «Ёзув тарихидан қисқача луғат-маълумотнома», «Битиклар оламида», «Аждодларимиз битиги», «Ойбек асарлари оммага», «Клубларда китоб тарғиботи», «Ижтимоий-сиёсий адабиётларни китобсеварлар орасида тарғиб қилишнинг шакл ва усуллари» каби ҳажм жиҳатдан кичик бўлса-да, аммо маъно жиҳатдан муҳим бўлган китоблар муштарийлар қўлига тегди.

Яқинда «Китобхон» жамияти бир қанча ижодий уюшмалар билан биргаликда болалар ва ўсмирларда бадиий ижодга қизиқиш уйғотиш, улар орасидан истеъдодлиларини кашф этиш, диққат-эътиборларини ўлкамиз тарихи, тили ва миллий анъаналарига жалб этиш мақсадида болалар ва ўсмирларнинг энг яхши қўлёзмалари учун «Менинг биринчи китобчам» жумҳурият кўрик-танловини ўтказишга қарор қилди. Таъкидлаш керакки, бу тадбир ўтган йилда муваффақиятли амалга оширилган эди. Андижон вилоятида танловнинг якунловчи йиғини бўлиб, унда шоирлардан С. Барноев, Ф. Усмон, Т. Адашбоев қатнашиб, болалар ижодига катта баҳо бердилар. Шу кунларда барча вилоятлардан қўлёзмалар келиб турибди. Ҳакамлар улар билан яқиндан танишиб чиқишмоқда. Ғолиблар аниқланиши билан якунловчи тантана ўтказилиб, болалар ва ўсмирларга совғалар ҳамда ёрлиқлар топширилади.

Жамиятнинг Фарғона бўлими Катта Фарғона каналининг қурилганига 50 йил тўлиши муносабати билан «Шоирлар — Фарҳодлар ҳузурида» мавзуида канал бўйлаб уч кун мобайнида учрашувлар ўтказди. Бу учрашувларда шоирлар, санъаткорлар ўзларининг янги шеърлари, куй-қўшиқлари билан иштирок этдилар. Бу тадбир катта халқ сайлига айланиб кетди.

Шу кунларда жумҳуриятимизда ҳазрати Алишер Навоийнинг 550 йиллик тўйи зўр қувонч билан нишонланмоқда. Жамият ходимлари ҳам бу эзгу ишда фаоллик кўрсатиб, ушбу маъракани муносиб кутиб олиш учун бир қанча вилоятларга адабиётшунос олим ва ёзувчилардан иборат гуруҳлар юбориш тадбирларини кўраяпти.

Ибодулла ШОЙМАРДОНОВ,
«Ўқитувчи» нашриётининг ходими.

ҲИНДИСТОН НАМОЙИШ ҚИЛАДИ

ЎЗБЕКИСТОН ва Ҳиндистон давлатлари ўртасидаги савдо-сотиқ алоқаларини мустаҳкамлаш борасида яна бир қадам қўйилди. Куни кеча пойтахтимизнинг Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида жумҳуриятимизда биринчи марта Ҳиндистон савдо кўргазмаси очилди. Ундаги маҳсулотларнинг кўлами кенг бўлиб, халқ истеъмоли молларидан тортиб, Ҳиндистоннинг иқтисодий қудратини ташкил этувчи қурилиш иншоотлари-ю техника воситалари намойиш этилмоқда.

Мазкур кўргазмага бағишланган матбуот конференциясида иштирок этган Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари Бахтиёр Ҳамидов, Ҳиндистон савдо ярмаркалари бошқармаси раиси Муса Раза, Ҳиндистоннинг СССРдаги элчиси, Ўзбекистондаги консули ва бошқалар журналистларнинг саволларига жавоб бердилар.

Жаноб Муса Раза ўз сўзида бу тадбирнинг Тошкентда ўтказилиши Ўзбекистон республикаси Президенти И. А. Каримовнинг Ҳиндистонга расмий ташрифи чоғида эришилган шартномага ҳамда Ҳиндистон савдо ярмаркалари бошқармаси билан Ўзбекистон республикаси савдо-саноат палатаси ўртасида имзоланган ҳужжатга мувофиқ амалга оширилаётганлигини алоҳида таъкидлади.

— Бу кўргазма, деди жаноб М. Раза,— икки томонлама фойдали савдо алоқаларининг янги имкониятларини очишга, жумҳуриятларимиз ўртасидаги сиёсий-иқтисодий ва маданий алоқаларни янада мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшишига ишонаман. Мамлакатимизнинг 61 йирик фирма ва компаниялари муҳандислик, электроника, кимё, доришунослик, қурилиш ва бошқа кўплаб соҳаларда ишлаб чиқарилган Ҳиндистон экспорт маҳсулотларини ҳудудингиз талаб-эҳтиёжини ҳисобга олган ҳолда тавсия қиладилар. Мана, Ўзбекистон мустақил иқтисодий ривожланиш йўлида дадил қадамлар ташламоқда. Ўйлайманки, келаси ўн йилларда республикангиз билан иқтисодий алоқаларимиз қамрови янада кенгаяди.

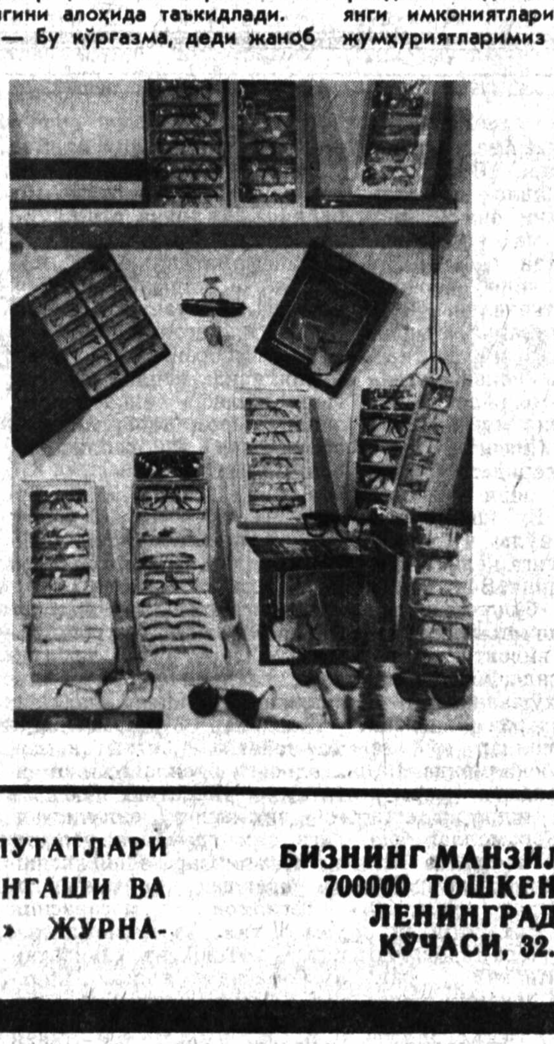

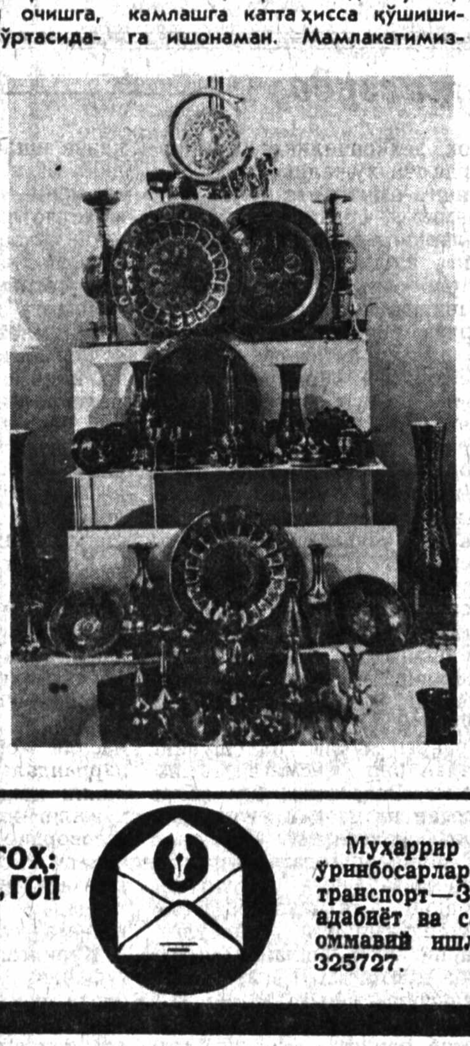

Кўргазмага қўйилган дастгоҳлар, асбоб-ускуналар, радиоэлектроника, машинасозлик, енгил саноат, спорт буюмлари ва бошқа турли-туман маҳсулотлар нафақат идора ва корхона раҳбарларини, балки бутун аҳоли диққатини ҳам ўзига жалб қилади. Бу ерда Ҳиндистон фирма ва компанияларининг мутахассислари Ўзбекистон савдо-саноат доиралари вакилларини қизиқтирган барча саволларга жавоб берадилар, шартномалар имзолашда ҳайрихоҳлик кўрсатадилар. Шунингдек, мутахассисларимиз қўшма ва кичик корхоналар тузишга алоқадор муаммолар юзасидан маслаҳатлар олибгина қолмай, балки келишилган ҳолда янги шартномалар имзолаш имкониятига ҳам эга бўладилар.

Ҳиндистон савдо кўргазмаси 29 сентябргача давом этади. Мутахассислар ва ишбилармонлар иш кунларида соат 10 дан 13 гача, бошқа барча хоҳловчилар 14 дан 18 гача, шанба, якшанба кунлари эса 10 дан 18 гача кўргазмани бориб кўришлари мумкин.

Р. ШОЖАЛИЛОВ.

Бу қизиқ

КИМНИНГ ТИШИ ҚАНДАЙ?

● БУ СОҲАДА ҳам табиатга қойил қолмай иложингиз йўқ. У тишнинг нақадар турли-туман хилларини яратган. Қуйида бир нечта мисоллар келтирамиз.

Инсоннинг стоматологик қиёфаси шундай: тишлар сони 32 дона, уларда барча турлар — курак тиш, қозиқ тиш ва озиқ тишлар бор. Бу бизнинг ҳар нарсани танаввул қилишимизни кўрсатади. Ҳа, инсон деҳқончилик маҳсулотларидан ҳам, чорвачилик маҳсулотларидан ҳам озиқ-овқат сифатида фойдаланади. Маълумки, чақалоқлар 6—9 ойлик бўлганда сут тишлари ёриб чиқади. 6—7 ёшга етганда уларнинг доимий тишлар билан алмашиши бошланади. 18—25 ёшдан кейин ақл тишлари, деб аталувчи орқа қозиқ тишлар пайдо бўлиши мумкин.

Ваҳшийларнинг типик вакили ҳисобланган силовсиннинг ханжар каби ўткир қозиқ тишлари ва устарадек ўткир курак тишлари каттадир. Ваҳшийлик тишлари — биттадан юқоридаги ва пастки жағда жойлашган, четлари билан қирқувчи ўткир энг йирик тишлари ўлжанинг бўлагини ажратиб олиб, шу заҳотиёқ бутунлайича ютиб юборишида силовсинга ёрдам беради.

Қулон ва унинг уруғига тегишли бўлган туёқлилар ўсимлик ейди. Қулоннинг озиқ тишлари ҳақиқий митти тегирмон тошидир. Бу тишлар ҳар бирининг чайнайдиган юзаси эмал ҳисобига кенгайган. Филнинг бор йўғи олтита тиши бор, бироқ улар ҳайратланарлидир. Иккита юқорида жойлашган курак тишлари — ўта узунликдаги тишлари, тўртта — ҳар бир жағда иккитадан озиқ тишлари бор. Фил ҳар куни ўнларча килограмм кўкат, мевалар, шохларни чайнайди, бундай юкни қандай эмаль кўтара олади? Тишларнинг алмашиб туриши жонга оро киради. Ҳайвоннинг икки, беш, тўққиз ва ўн беш ёшида тишлари тўла янгиланади. Катта ёшдагилигида ҳам такрорланади, бироқ икки мартадан ортиқ қайтарилмайди. Ҳар гал алмашганда тиш юзаси кенгаяди. Филнинг дастлабки ёшларида озиқ тишларида 12—14 эмаль қавати бўлса катта ёшдагисида 24 та бўлади. Чайнаш юзаси тирик табиат учун рекорд катталикка — 400 квадрат сантиметргача (тишнинг узунлиги 40 сантиметр ва кенглиги 10 сантиметр) боради. Тишларнинг сўнгги алмашиши бу энг йирик ҳайвоннинг умри тугаётганидан далолат беради.

Акула учун тишнинг етишмаслиги ҳақида қайғуриш умуман ётдир. Бу денгиз ваҳшийсининг оғзида бир неча қатор жойлашган тиш тизмалари бор. Ҳар бир ишчи тиши орқасида эҳтиёт тиши бўлиб, у емирилган тишнинг ўрнини босади. Акула тишларининг кўпи учбурчакли бўлади, бошқа шаклдагилари ҳам йўқ эмас.

Барча кемирувчилар каби даласичқоннинг курак тишлари тўхтовсиз ўсади. Шунинг учун жонивор бутун умри давомида жағларини тўхтовсиз ишлатади, дарахт, суяк ғажийди, ер кавлайди. Курак тишларининг олди томони қаттиқ эмаль қатлами билан қопланган бўлиб, орқа томони кўпроқ юмшоқ дентиндан иборатдир. Агар курак тишлар ўсиб кетса жониворнинг ўлимига сабаб бўлади.

Морж ярим метрли тишлари билан денгиз тубини титиб, ўзига озуқа топади. Худди шу тишлар ёрдами билан сувдан музликка ёки қуруқликка чиқиб олади. Душманларидан ўзини ҳимоя қилади.

Заҳарли илоннинг олдинги ўткир тиши заҳар оқиб келадиган найча билан таъминланган. Бу турдаги илонлар шу тишдан худди доринина каби фойдаланади.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

ЭЪЛОНЛАР БУРЧАГИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВАЗИРЛИГИ
М. ҚОРИЁҚУБОВ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
1 ва 2 октябрь соат 19.00 да
Ўзбекистон диёрида илк бор
Ҳиндистон санъат усталарининг

КАТТА КОНЦЕРТИ

Бутун дунёда машҳур

«РАНЖАНИ»

ҲИНДИСТОН ХАЛҚ АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИ
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ АРТИСТИ
БОБОМУРОД ҲАМДАМОВ
ИШТИРОКИДА
ТЕАТРЛАШГАН ТОМОШАЛАР НАМОЙИШ ҚИЛИНАДИ
Программани — Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.
Чипталар Халқлар дўстлиги саройи кассаларида ҳар куни соат 11.00 дан сотилади.

«НИГОҲ» ФИРМАСИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
(Хадра майдони)
27 сентябрь — соат 19.00 да;
28 сентябрь — соат 16, 19.00 да;
29 сентябрь — соат 15, 18.00 да
ЎЗБЕК ЭСТРАДА ЮЛДУЗЛАРИ ИШТИРОКИДА

ГАЛА-ШОУ ПРОГРАММАСИНИ НАМОЙИШ ЭТАДИ

«БОЛАЛАР» ГУРУҲИ
ЯНГИ ПРОГРАММА, 4-АЛЬБОМ.
Бадиий раҳбар — Ҳ. СОДИҚОВ.
«ЭСКИ ШАҲАР» гуруҳи.
Бадиий раҳбар — Р. ШАРИПОВ
«ШАҲЗОД» гуруҳи.
Бадиий раҳбар Р. ХОЛИҚОВ
ВА
(янги қизиқарли программа билан)
Наргиза ЗОКИРОВА
Маълумотлар олиш учун телефонлар: 44-35-91, 44-17-81, 44-29-04.
Касса соат 10 дан 19.00 гача ишлайди.

ТОШКЕНТ «ВОДОКАНАЛ» ТРЕСТИ

15 НОЯБРГАЧА
АБОНЕНТЛАРГА СУВҚУВУР-ҚАНАЛИЗАЦИЯ ХЎЖАЛИКЛАРИНИ
1991—1992 йиллар қиш мавсумида фойдаланишга
Тайёрлаб қўйишни

ТАКЛИФ ЭТАДИ

БУНИНГ УЧУН ҚУЙИДАГИЛАРНИ БАЖАРИШ ЛОЗИМ:

Сувқувур ва канализацияни ҳар эҳтимолга қарши таъмирлаш;

вақтинча мавсумий сув тақсимлагичларни ёпиб қўйиш;

очиқ ётган сув қувурлари, сув сарфини ҳисобга олувчи узеллар ва сув тақсимлагичларни иситиб қўйиш.

Қиш шароитида, фойдаланишга тайёрланмаган сувқувур-канализация хўжаликлари қўшимча огоҳлантиришсиз шаҳар сув тармоғидан узиб қўйилади.

Бир йўла сув ҳақини ўз вақтида тўлаш лозимлигини эслатамиз.

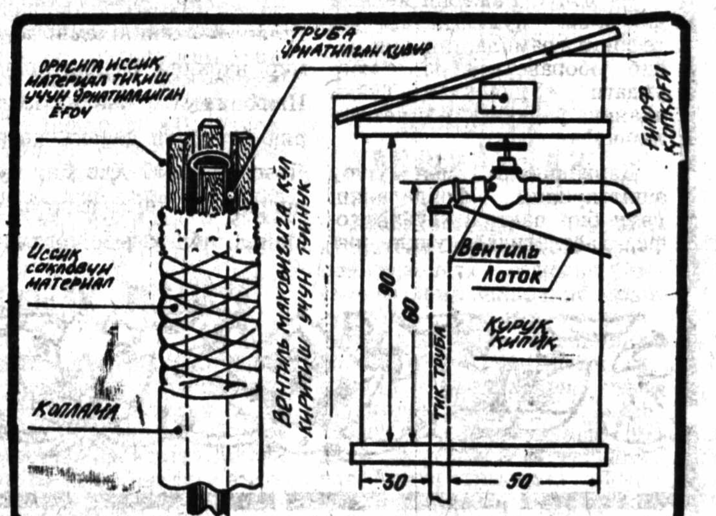

ҲОВЛИ СУВҚУВУРЛАРИНИ ҚИШ МАВСУМИГА ТАЙЁРЛАШ

Ҳовли сувқувурларининг тик қувурларини қиш мавсумига иситаётганда қувурнинг ташқи сатҳи— тик қувур ва иситувчи материал оралиғида 40—60 миллиметр бўшлиқ қолиши лозим.

Майдаланган сомон, қуруқ қипиқ, қуриган ўт ва бошқа иссиқлик ўтказмайдиган материаллар ўраш материали бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Иситиш материалининг қалинлиги камида 20—25 сантиметр бўлиши керак.

Сув тик қувурини ўраш учун металл тўрлар, қоп: қалин қоғоз ва бошқалар қўлланилади.

Водопровод тик қувури ўралганидан сўнг у ёғоч билан ўраб чиқилади ва бўш қолган оралиққа қипиқ тўлдирилади.

Кўпинча вентилнинг сальниги ишдан чиқиб, сув иссиқликни сақловчи материалга оқиб кетади. Шунинг учун вентилнинг тагида тунука ёки шифер бўлиши, уни ёғоч қопламадан ташқарига чиқариб, бир мунча нишаблик билан ўрнатиш лозим. Ғилофнинг усти очилиб, ёпиладиган қопқоқ билан ёпилиб, вентиль маҳовиги учун туйнук қолдирилади.

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: мафкура — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт—325749; маҳаллий Кенгашлар ҳаёти—325733; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик ва спорт — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

● Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: 5987.

Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 21.45